

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

КАСТРЫЧНИКА 2009 г.
СЕРАДА
№ 189
(26547)
Кошт 600 рублёў
ВЫДАЁЦЦА 3 9 ЖНІўНЯ 1917 г.

Аляксандр ЛУКАШЭНКА:

«У СУЧАСНАЙ ШКОЛЕ НЕ ПАВІННА БЫЦЬ ПЕРАГРУЗАК І СТРЭСАЎ»

Сучасная школа павінна фармаваць цэльную, самастойную асобу, навучыць дзяцей набываць новыя веды і прымяняць іх на практыцы, думаць і адстойваць свой пункт гледжання, браць на сябе адказнасць за словы і ўласныя дзеянні, прывіваць працавітасць, настойлівасць у дасягненні мэтаў, выпрацоўваць імунітэт супраць ляноты і іранных учынкаў. Аб гэтым заявіў 6 кастрычніка Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка на сустрэчы з фіналістамі рэспубліканскага конкурсу прафесійнага майстэрства педагагічных работнікаў «Настаўнік года — 2009».

Прэзідэнт з задавальненнем адзначаў, што сярэд фіналістаў конкурсу «Настаўнік года — 2009» шмат тых, хто выкладае ў раённы і нават у маленькіх сельскіх школах. Конкурс даў магчымасць праявіць сябе маладому пакаленню педагагаў-наватараў.

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што сучасная школа павінна ісці ў нагу з часам, адпавядаць сённяшнім рэаліям. Галоўная мэта школы — даць дзецям такую адукацыю, якая не стане для іх мёртвым і бескарысным грузам, адсыці ад акадэмізму, сухой адцягненасці і скалестыкі. «Ляцінская прыказка гаворыць, што вучыцца трэба не для школы, а для жыцця», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

На думку Прэзідэнта, у сучаснай школе павінна панаваць такая атмасфера, каб дзецям вучыліся з цікавасцю і захапленнем, без страху, перагружак і стрэсаў. Акрамя таго, павінна быць узаемазалежнае паміж педагагамі і вучнямі, аднак не ўсёдазволенасць. Немаляважную ролю ў школьным жыцці кіраўнік дзяржавы адводзіць спецыяльнаму складальніку.

Школа таксама павінна садзейнічаць наладжванню больш цесных адносін вучняў з бацькамі. Асабліва гэта датычыцца сельскай мясцовасці.

Аляксандр Лукашэнка павіншаваў усіх удзельнікаў конкурсу і пажадаў ім быць добрым прыкладам для сваіх выхаванцаў. «Абавязак настаўніка — няспынная рухадца наперад, іншак таго, хто спыніўся, абавязкова абгоніць час», — рэзюмаваў Прэзідэнт.

Закранушы тэму школьных падручнікаў, Прэзідэнт паведамаў, што ў бліжэйшы час мае намер прааналізаваць, які выканаў яго даручэнне па стварэнні добрых сучасных падручнікаў. Пры гэтым, на думку кіраўніка дзяржавы, школь-

СТАР. 2

«ПА ЗАСЛУГАХ АТРЫМАЕ НЕ ТОЛЬКІ ТОЙ, ХТО БЯРЭ ХАБАР, АЛЕ І ТОЙ, ХТО ДАЕ»

У верасні Генпракуратура ўзбудзіла 10 крымінальных спраў у дачыненні да былога намесніка старшыні Бабруйскага гарвыканкома. Ён падарваў у стварэнні злачыннай арганізацыі, якая займалася крадзяжамі грашовай абаронкай прадпрыемства «Камбінат жалезабетонных вырабаў», у махлярстве, а таксама ў атрыманні ад грамадзян хабару пры размеркаванні жылля ў Мінску.

Падараваны раней узначалваў «Камбінат жалезабетонных вырабаў», пачынаў чаго пайшоў на павышэнне — яго прызначалі намеснікам старшыні Бабруйскага гарвыканкома, — удакладніў начальнік аддзела інфармацыі і сувязяў з грамадскасцю Генпракуратуры Беларусі Пётр КІСЯЛЕЎ. — Сувязя з прадпрыемствам засталася, і правярнуць нелегальныя механізмы з чужымі грашамі было няцяжка. Паводле папярэдніх звестак, ён на працягу чатырох гадоў пераводзіў грошы з «Камбіната жалезабетонных вырабаў» на рахункі падставных фірмаў і прыўлашчываў іх. За гэты час было скрадзена ВР756 млн. Акрамя таго, былі кіраўнік займаўся незаконнымі

НЕСВИЖСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ (организатор аукциона) 12 ноября 2009 г. в 11.00 по адресу: г. Несвиж, ул. Советская, 1 проводит аукцион по продаже земельного участка в частную собственность граждан Республики Беларусь для строительства и обслуживания одноквартирного жилого дома, продавец Несвижский сельский исполнительный комитет:

№ лота	Адрес земельного участка, кадастровый номер, назначение	Площадь земельного участка, га	Наличие инженерных сетей	Начальная цена (бел. руб.)	Задаток (бел. руб.)
1.	Минская обл., Несвижский район, аг. Зазерье, ул. Приозерная, 17, кадастровый номер 624223302601000305, назначение — для строительства и обслуживания жилого дома	0,1358	Газ, водопровод, электричество	3 000 000	290 000

НЕСВИЖСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ (организатор аукциона) 12 ноября 2009 г. в 11.00 по адресу: г. Несвиж, ул. Советская, 1 проводит аукцион на право заключения договора аренды земельных участков:

№ лота	Адрес земельного участка, назначение, кадастровый номер, арендодатель	Площадь земельного участка	Срок аренды, лет	Начальная цена, (бел. руб.)	Задаток (бел. руб.)
2.	Минская обл., г. Несвиж, пер. 2-ой Советский, назначение — строительство кафе-магазина, кадастровый номер 624250100001003999, арендодатель — Несвижский районный исполнительный комитет	0,1764 га	51	10 412 640	1 000 000
3.	Минская обл., г. Несвиж, ул. Ленинская, 20, назначение — строительство офисных помещений, кадастровый номер 624250100001003998, арендодатель — Несвижский районный исполнительный комитет	0,1220 га	51	5 003 850	500 000

Аукцион проводится в соответствии с Положением о порядке организации и проведения аукционов по продаже земельных участков в частную собственность, утвержденного постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 26.03.2008 г. № 462.

Курс валют	Курс валют	Пополнение на часопіс
1 доллар США — 2 750,00	Центрабанк РФ — 29,8322	«Главный Бурлацкі» ГЗ на 2009 год у рублёвым па сваім выхаднай цене.
1 еўра — 0,448 28	USD — 29,8322	Телефон рэдакцыі: 209-69-01.
1 латывійскі літ — 5 711,91	UAH — 35,5569	ААТ «Агенства Уладзіміра Грыўцова УНП 100024047
1 літоўскі літ — 1 172,81	1000 BYR — 10,7931	Ліцэнзія Мінскаўста № 02140/0172806
1 чэшская крона — 158,71	EUR — 43,9667	выд. 03.05.2004 ад 02.05.2009
1 польскі злоты — 970,12		
1 расійскі рубель — 92,18		
1 украінская грыўня — 333,54		

Фота Пятра ФАМІНА.

ЧАРГОВЫ ПСИХАЛАГІЧНЫ «пад дых» амерыканская валюта атрымала на гэтым тыдні, калі сусветныя агенствы распаўсюдзілі інфармацыю пра магчымую замену долара кошыкам валют у аперацыях на нафтавым рынку. У прыватнасці, паводле звестак, якія носяць неафіцыйны характар, паведамляецца, што ў ходзе перамоў дзяржаў Персідскага заліва з Расіяй, Кітаем, Японіяй і Францыяй абмяркоўваецца магчымасць на працягу 9 гадоў змяніць долар на кошык валют — японскую іену, кітайскі юань, еўра, золата і новую аб'яднаную валюту для Саудаўскай Аравія, Аб'яднаных Арабскіх Эміратаў, Кувейта і Катар, стварэнне якой плануецца. Зразумела, гэта стала нагодай для рэзкага аслаблення амерыканскай валюты на сусветных рынках.

Долар стаў тым, што ён ёсць сёння, на працягу ўсяго пасляваеннага часу, і імгненна свае пазіцыі не здасць.

«САМАХОД» З РЫДЛЁЎКАЙ І НАЖОМ

Вайсковец, які самавольна пакінуў частку, у Мінскім раёне напав на мужчыну і спрабаваў завалодаць яго аўтамабілем «Форд-Гелаксі».

«Мядзведзь незаконна ўтрымліваўся на аграсядзібе ў Лідскім раёне»

Пра гэта паведаміў пракурор аддзела па наглядае за выкананнем прыродаахоўнага і зямельнага заканадаўства Генпракуратуры Беларусі Ігар МАЦКЕВІЧ.

Фота Марыны БЕЛІНЧУК.

«АДПЯВАЦЬ» ДОЛАР ЗАЙЧАСНА...

Людзі, якія ў сваіх зберажэннях аддавалі перавагу долару ЗША, уважліва адсочваючы цяперашнія тэндэнцыі, засумавалі: амерыканская валюта апошнім часам таннее, і канца гэтаму нішто пакуль не прадвясчае.

Адна з прычын рэцэсіі, крызісу, які пачаўся з грашова-кредытнай сістэмы, — празмерная эмсія Федэральнай

ЗША даходзіць да 10 працэнтаў. Прагнозы ацэнкі сведчаць пра тое, што чарговая хваля крызісу можа пацаць з другога паўгоддзя наступнага года, і яна, магчыма, вылічы сапраўды радыкальныя крокі да ўвядзення рэальнага грашовага эквіваленту сусветных грошай.

Дарэчы, краіны АПЕК разам з Расіяй могуць дамоўцца пра тое, што будуць умоўна валоце, напрыклад, SDR — умоўнай грашовай адзінцы МВФ, — каментуе

магчымую замену долара ў аперацыях на нафтавым рынку эксперт «Звязды», доктар эканамічнага факультэта БДУ, прафесар Міхаіл КАВАЛЁЎ. — Але тут важная не толькі валюта цэнаўтварэння, а другі момант — валюта кантракту, у чым будучы адбываецца разлікі за нафту. Як мне падаецца, больш важна было б адначасова дамоўціцца і аб адным, і аб другім, таму што сусветныя рынкі выкарыстоўваюць долары ЗША як валюту разліку. Таму і кажуць, што амерыканскія долары з'яўляюцца і нацыянальнай валютай, і сусветнай рэзервавай валютай. Але ў любым выпадку, ужо адна гэта інфармацыя паўплывае на курс долара, яго

курс у чарговы раз крыху апусціцца ў дачыненні да еўра і іншых сусветных валют. Радыкальнае выйсцё было б адно: калі б увесць свец давер'ю МВФ з'мяніваць новую адзінку сусветную валюту, за аснову якой магла б быць узятая SDR. Гэта быць бы сапраўды рэвалюцыйны крок, які велімі істотна падарваў бы пазіцыі амерыканскага долара ў свеце, і эканамічнаму магучнасць ЗША.

Падкрэсліў яшчэ раз, што размова вядзецца аб магчымым вызначэнні цэнаў на нафту не ў доларах, а ў іншай грашовай адзінцы.

ІЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА

КУП «МИНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ЦЕНТР УЧЕТА НЕДВИЖИМОСТИ» (ОРГАНИЗАТОР АУКЦИОНА) ПО ПОРУЧЕНИЮ ОАО «АВТОМАГИСТРАЛЬ» (ПРОДАВЕЦ) ПРОВОДИТ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН

по продаже комплекса сервисного обслуживания «Валерьяны», расположенного в д. Валерьяны Узденского района Мінскай вобласці в составе зданий: гостиница с рестораном, об. пп. 1206 кв.м.; пункт технического обслуживания автомобилей, об. пп. 242,3 кв.м.; здание оцепокраншлеса, об. пп. 156,2 кв.м.; здание павильона-клиентской, об. пп. 19,6 кв.м.; здание подстанции, об. пп. 54 кв.м.; сооружение: стоянка для автомобилей, об. пп. 2268,7 кв.м.; скважина (артезианская) (2 ед.), водонапорная башня, насосная, очистные сооружения, внутриплощадочные сети; передаточные устройства и оборудование согласно списку. Начальная цена с НДС — 1 849 921 870 бел. руб. Площадь земельного участка 1,7823 га. Задаток в размере 10 % от начальной цены перечисляется на р/с № 3012020200010 в Октябрьском отделении ОАО «БПС-Банк», УЧО 153001357, УНП 690324015 КУП «Минский областной центр учета недвижимости». Договор купли-продажи должен быть подписан в течение 10 дней после проведения аукциона. Оплата за объект производится в течение 30 (тридцати) дней со дня проведения аукциона, если иное не предусмотрено договором купли-продажи. Аукцион состоится 10.11.2009 г. в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, каб. 324. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 09.11.2009 г. до 17.00 по указанному адресу. Тел: (8017) 224 61 34, 500 47 12. Сайт в интернете: www.rft.by.

БЕЛИНВЕСТБАНК

предлагает новый продукт

Сберегательная карта

Вместе со Сберегательной картой Вы имеете уникальную возможность свободно распоряжаться своими деньгами и при этом получать дополнительный ДОХОД ДО 16% в зависимости от остатка на карт-счете.

НЕ СПЕШИТЕ СНИМАТЬ СРАЗУ ВСЕ НАЛИЧНЫЕ, ЧЕМ БОЛЬШЕ ОСТАТОК НА КАРТ-СЧЕТЕ, ТЕМ ВЫШЕ ВАШ ДОХОД!

Сберегательную карту вы можете оформить в любом филиале и отделении банка.

За подробной информацией обращайтесь по тел. Контакт-центра 146 (бесплатно по РБ).

С карточками Белинвестбанка жизнь становится проще!

www.belinvestbank.by

Открытое акционерное общество «Белорусский банк развития и реконструкции «Белинвестбанк» г. Минск, пр-т Машерова, 29, УНП 807000028. Лицензия на осуществление банковской деятельности Национального банка Республики Беларусь №3 от 27.10.2006 г.

«У СУЧАСНАЙ ШКОЛЕ НЕ ПАВІННА БЫЦЬ ПЕРАГРУЗАК І СТРЭСАЎ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Кіраўнік дзяржавы ўручыў пераможцу конкурсу гэтага года дырэктару Ганцавіцкай сярэдняй школы № 2, настаўніку біялогіі Юрыю Андрэйчыку галоўны прыз — «Хрустальнага жураўля» і ключы ад легкавога аўтамабіля.

Потым кіраўнік дзяржавы і ўдзельнікі конкурсу прадвоўжылі размову ўжо ў нефармальнай абстаноўцы. Прэзідэнт прапанаваў гасцям выказаць свае ідэі і прапанававаць аб тым, як быць школе, а таксама ці апраўданы пераход Беларусі на 11-гадовую сістэму навучання.

Педагогі выказвалі меркаванні, што вялікую ролю ў паспяховай акадэмічнай ведамі адгрываюць даверлівыя адносіны паміж настаўнікам і вучнем. Важна таксама ўключэнне дзяцей у грамадскае жыццё. Што ж датычыцца цывільнай сістэмы навучання і адмаўлення ад профільных класаў, то настаўнікі лічаць, што існуючыя факультатывы даюць магчымасць дзецям «дабраць» неабходны аб'ём ведаў.

Асабліва была падкрэслена вялікая роля інфармацыйных тэхналогій у адукацыйным працэсе. Сёння гэта — норма жыцця для любой школы. Пры гэтым да падрыхтоўкі вучэбных матэрыялаў з выкарыстаннем мультымедыя актыўна далучаюцца самі навучэнцы, што па-шырае магчымасці іх творчай самарэалізацыі, узмацняе цікавасць да прадмету навучання.

Прэзідэнт у час гутаркі з педагогамі нагадаў, не трэба забываць аб тым, што школа павінна даваць не толькі веды, але і выхоўваць дзяцей. Кіраўнік дзяржавы выказаў заклапочанасць тым, што сучаснаму пакаленню школьнікаў у вядомай ступені не хапае выхаванасці ў паводзінах. «Баюся, што сёння няма той адданасці працы, таго ўзроўню патрыятызму і любові да роднай зямлі, які калісьці», — сказаў Прэзідэнт. — Таму нам трэба ўтрымаць нашу грамадства ў рамках прыстойнасці, разумных нормаў паводзінаў. Бо гэтага цяпер не хапае».

Аляксандр Лукашэнка таксама са шкадаваннем канстатаваў, што ў цывільнай школе настаўнік ужо не карыстаецца тым аўтарытэтам перад навучэнцамі, як было раней. У пэўнай меры тут божа доля віны і саміх педагогаў, наколькі часам яны дазваляюць сабе факты недапушчальных паводзінаў перад вучнямі. «Настаўнік праца падачу ведаў выхоўвае вучня. І паводзіны настаўніка — гэта таксама выхаванне вучня», — сказаў кіраўнік дзяржавы.

Напрыканцы сустрэчы Прэзідэнт яшчэ раз падкрэсліў, што ад настаўніка залежыць вельмі многае. Для таго каб дзецям з задавальненнем ішла і ў дзіцячы сад, і ў школу, педагог павінен умець захапіць дзіця, заняць яго, дапамагчы прарасці схаваным у кожным зернім таленту. Вопыт жа лепшых педагогаў краіны абавязкова будзе запатрабаваны ў маштабах рэспублікі. Яны будуць актыўна ўдзельнічаць у працэсе падрыхтоўкі новых падручнікаў, папулярныя будзе сучасныя і высокаэфектыўныя адукацыйныя тэхналогіі, праводзіць метадычныя заняткі са студэнтамі педагагічных ВНУ — будучымі настаўнікамі.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Уладзіміра Пуціна

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка павіншаваў Старшыню Урада Расійскай Федэрацыі Уладзіміра Пуціна з днём нараджэння.

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

МАГІЛЁЎШЧЫНА НА КАЛОНЕ СЛАВЫ

«Легенды нашай цывілізацыі» дэманструе ў Магілёве Віктар Альшэўскі. Выстава вядомага мастака прысвечана Году роднай зямлі і 65-годдзю вызвалення Беларусі ад заакупікаў.

Віктар Альшэўскага называюць «беларускім Далі»: у яго жывапісных творах спалучаюцца розныя стылі, сімвалы, прыгожыя вобразы. Магілёўцам таксама падабаецца, што мастак, уладжэнец Бялыніцкага раёна, прывязаны да сваіх каранёў, ён прысвяціў сваю калекцыю роднай Магілёўшчыне.

На калонах славы Альшэўскага: адноўленая Магілёўская ратуша і старажытная Никольская царква. Беларускія помнікі ў гэтай калекцыі — частка сусветнай цывілізацыі, побач з егіпецкімі пірамідамі і венецыянскімі палацамі.

Праект Віктара Альшэўскага праехаў сёлетна на гарадах Магілёўскай вобласці: першая выстава адкрылася на радзіме ў Бялынічах, потым у Шклове, Асіповічах, Крычаве. У Магілёўскі мастацкі музей палотны пераехалі з Бабруйска, дзе выстава карысталася папулярнасцю.

— У мяне такое уражанне, што я вярнуўся дадому, — сказаў Віктар Альшэўскі. — З малых гарадоў пачынаецца вялікая культура. Я вельмі ўдзячны ўладам за падтрымку майго праекта.

На адкрыцці выставы ў Магілёве прысутнічалі ганаровыя госці: старшыня Савета Рэспублікі Барыс Батура, міністр культуры Павел Латушка, старшыня Магілёўскага аблвыканкама Пётр Руднік, старшыня Беларускага саюза мастакоў Уладзімір Зінкевіч.

Павел Латушка прывёў надзённыя словы Аляксандра Лукашэнка пра тое, што дзяржава не можа лічыцца цывілізаванай, калі дронна стаяцца да культуры.

— Віктар Альшэўскі — мастак з еўрапейскай імем, — адзначае міністр культуры. — Але ён яшчэ і філосаф, які пра сваё творчы пачкавае гісторыю нашай краіны.

Пётр Руднік у сваёй прамоўе нагадаў тралны выраз французскага філосафа Гельвецыя: «Навука і мастацтва — гэта слава народа, яны павялічваюць яго ішчасце». Магілёўскія ўлады лічаць выставу «Легенды нашай цывілізацыі» значнай падзеяй культурнага жыцця.

Ілона ІВАНОВА.

Парламентарыі краін АДКБ сустрэліся ў Мінску

5—7 кастрычніка 2009 года ў Мінску праходзіць выязное пасяджэнне Пастаяннай камісіі па Парламенцкай Асамблеі Арганізацыі Дагавора аб калектывнай бяспецы.

Асноўнае пытанне, якое разглядаецца на пасяджэнні, — вывучэнне членамі камісіі ваенна-палітычнага становішча ва Усходнеўрапейскім рэгіёне калектывнай бяспекі Арганізацыі дагавора аб калектывнай бяспецы. Як паведаміў журналістам старшыня камісіі, старшыня Камітэта Дзяржаўнай Думы Федэральнага Сходу Расійскай Федэрацыі па бяспецы Уладзімір Васільев, на пасяджэнні не будучы абмяркоўваюцца еўрапейскае дакумэнты, бо неабходна вырашаць свае пытанні, сярэд якіх тыя, што датычацца ўніфікацыі заканадаўства і наладжвання ўзаемадзеяння: «У складанай сітуацыі, падчас крызісу, важнае болей эфектыўнае і болей аптымізаваанае рашэнне пытаньняў бяспекі з выкарыстаннем таго патэнцыялу, які ёсць», — заўважыў Уладзімір Абдуалевіч. Сярод негатыўных тэндэнцый знешнепалітычных абставаў Уладзімір Васільев адзначыў далейшае прасароўванне НАТО на ўсход і накіраванасць на дасягненне «моты па поўным ахопе Расіі і яе саюзнікаў з асноўных кірункаў, прасароўванне ваеннай інфраструктуры альянсу да мяжы Расійскай Федэрацыі». Улічваючы падобную сітуацыю, АДКБ робіць адпаведныя захады. Важны ўнёсак у напрамку развіцця ваеннага супрацоўніцтва — правядзенне аперацыйных ваенна-стратэгічных вучэнняў «Захад-2009». Прымаюцца пагадненні па падрыхтоўцы ваенных кадраў і кадраў праваахоўных органаў, удасканальваюцца каардынацыя знешнепалітычнай дзейнасці, праводзіцца знешнепалітычныя кансультацыі, наладжана супрацоўніцтва з міжнароднымі арганізацыямі, развіваецца міжпарламенцкае супрацоўніцтва ў межах АДКБ, створаны і дзейнічаюць каардынацыйныя саветы па пытаннях па барацьбе з незаконнай міграцыяй, па супрацьдзеянні незаконнаму абароту наркатыкаў, па надзвычайных сітуацыях.

Прынамсі, учора спадар Васільев перавыбравы на пасадку старшыні Пастаяннай камісіі ПА АДКБ на наступны тэрмін.

Члены камісіі ПА АДКБ у ходзе выязнога пасяджэння сустрэліся з кіраўніцтвам Палаты прадстаўніц Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, наведвалі шэраг ваенных аб'ектаў, а таксама падпрэміемствы і гісторыка-культурныя мясціны. Так, яны сустрэліся з кіраўніцтвам Ваеннай акадэміі Рэспублікі Беларусь, побывалі на Лініі Сталіна і ў агракамбіне «Дзяржынскі».

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

Утэрняўні фінансавы Белгосстрах па г. Мінску бланк страхавога поліса па аб'ектаў страхаванню грамадскай адказнасці ўладальніка транспартных сродкаў на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь. серыя АЖ № 7818384 — счытаць не-дзействальным.

БОЛЬШ ЯК ВР50 МЛРД ПЛАНУЕЦА ВЫДЗЕЛІЦЬ НА РЭКАНСТРУКЦЫЮ ПМНІКАЎ АРХІТЭКТУРЫ БЕЛАРУСІ Ў 2010 ГОДЗЕ

Аб гэтым паведаміў на прэс-канферэнцыі міністр культуры Павел Латушка

Паводле слоў міністра, у Беларусі шмат аб'ектаў, якія знаходзяцца за межамі фінансвай падтрымкі дзяржавы, але не за межамі яе увагі. На жаль, цяпер няма магчымасці весці рэканструкцыю многіх аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны. Тым не менш, гэтую пытанню ў рэспубліцы надаецца вялікая увага. Міністэрства культуры стала ініцыятарам своеасаблівага творчага праекта — з 2002 года з'яўляецца заснавальнікам латэраі «Скарбніца». У найбольшы час плануецца вызначыць сумесна з мясцовымі органамі ўлады адзін з пяміючых архітэктуры, рэканструкцыя якога будзе весціся за сродкі, атрыманыя ад розных латэраі. Прэзідэнтамі на атрыманне сродкаў з'яўляюцца Навагрудскі, Гальшанскі і Крэўскі замкі. Міністр лічыць, што грошы атрымае хутчэй за ўсё Навагрудскі замак.

У гэтым годзе па Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграме рэканструкцыя 13 аб'ектаў, у ліку якіх Мірскі і Нясвіжскі замкі, Успенскі манастыр у Мясціслаўскім раёне, комплекс былога калегіума езуітаў у вёсцы Юрвічы Калінкавіцкага раёна і іншыя. Як адзначаў Павел Латушка, рэкан-

струкцыя аб'ектаў будзе весціся ў далейшым з большым удзелам навукова-метадычнай рады па пытанні аховы гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры, а таксама неабходна больш актыўна сумесная работа навукоўца кіраўніка і выканаўцы работ на аб'ектах. Пытанні рэканструкцыі аб'ектаў не могуць заставацца за межамі увагі грамадскага наглядацкага савета, створанага пры Міністэрстве культуры Беларусі.

Сістэму прадзюсерства неабходна стварыць у Беларусі. «Калі мы хочам бачыць шоу-бізнэс, то неабходна гаварыць аб сістэме прадзюсерства ў Беларусі. Гэта тое, што будзе садзейнічаць развіццю тэатраў і кіно», — лічыць міністр. Таму ўсім, хто мае амбіцыі, прапаноўвае, гатовы выслухаць у Міністэрстве культуры. Сёння, напрыклад, абдумваюцца буіны оперны праект з удзелам зорак з сусветным імем, а таксама праект оперы на вадзе, сказаў Павел Латушка.

Прынцыпова неабходна абнавіцца і «Славянскаму базару ў Віцебску». Сёння ідзе прапрацоўка канцэпцыі, але пра нейкія канкрэт-

ныя вынікі гаварыць пакуль рана. Тым не менш, фестываль бачыцца міністру культуры «больш фестывальным», ён павінен ахопліваць усе горады, а выставачыня і тэатральныя праекты павінны знаходзіць больш шырокае адлюстраванне на тэлеэкранях.

Міністэрства культуры бачыць сваім аб'ектам падтрымку маладых талентаў. Праект «Зорка Узышла над Беларусьсю» сумесна з Белтэлерадыёкампаніяй і мясцовымі органамі ўлады плануецца арганізаваць у канцы гэтага — пачатку наступнага года. Маладых і таленавітых плануецца шукаць па ўсёй Беларусі ў розных намінацыях: эстрада, аўтарская песня, сучасны танец, жывіпіс, фатаграфія, рэжысура і іншыя.

Яшчэ адзін цікавы праект — «Культурная сталіца Беларусі». Менавіта ён прызначаны прадставіць культуру ўсіх малых і вялікіх беларускіх гарадоў, розных устаноў культуры краіны.

Цэнтр беларускай культуры плануецца адкрыць у Кіеве. Таюма цяжымасць сёння прапрацоўвае Мінікульт Беларусі па даручэнні ўрада.

Першы цэнтр беларускай куль-

туры быў адкрыты ў мінулым годзе ў Польшчы. Паводле слоў міністра, важна стварыць такія ўстановы ў Маскве і Вільнюсе, бо гэта эфектыўны інструмент на распаўсюджванні пазітыўнай інфармацыі пра Беларусь за яе межамі.

На стаючы імідж краіны працуюць і супрацоўніцтва з беларускімі дыяспарамі. Павел Латушка лічыць неабходным арганізаваць сумесных культурных акцый з беларусамі свету (перадача творчым калектывам касцюмаў, метадычнай літаратуры), арганізаваць гастролю беларускіх калектываў за межамі краіны. Пошукам партнёраў па арганізацыі гастролю павінны больш актыўна займацца самі творчыя калектывы. Міністэрства культуры будзе гэта вітаць, падкрэсліў кіраўнік ведамства.

На думку міністра культуры, не ў поўнай меры выкарыстоўваюцца культурна-турыстычныя магчымасці краіны. У найбольшы час запланавана калегія Міністэрства культуры і Міністэрства спорту і турызму, дзе плануецца акрэсліць сумесныя крокі па развіцці культурна-турыстычнай дзейнасці.

БЕЛТА.

КУПЛІЯЎ СВАЁЖЫВЫ ЛЕПШІ ТАВАРЫ — ЛЁГКІЯ!

Да 9 кастрычніка мінчане і госці сталіцы змогуць наведаць 25-ю міжнародную выставу-кірмаш па аптывым продажы тавараў лёгкай і тэкстыльнай прамысловасці. Выстава праходзіць адразу ў двух павільёнах — на вул. Я. Купалы, 27 і пр. Пераможцаў, 14.

На кірмашы прапанаваны розны спектр тавараў — гэта адзенне і абутак, трыкатаж, тканіна, галантарэя, а таксама фурнітура, вышыўка, ніткі, пражы. Большасць тавараў — беларускай вытворчасці, але таксама можна вывучыць асартымент ад турцкіх, расійскіх, украінскіх, латвійскіх, эстонскіх кампаній.

Дзякуючы гэтай вышыўальнай машыне супрацоўнікі кампаніі «Нева» прыгожым малянкам змогуць ажывіць любое адзенне.

Калі 120 найменш прадукцыі прывезлі з Магілёва супрацоўнікі «Балекс Центр Груп», якія выпускаюць шырокі асартымент адзення.

Навукова-вытворчы кааператыв «Поспех» на рынку існуе каля дзесяці гадоў. Сумкі, заплечнікі, партфелі, плашчызты — усё гэта можна пабачыць і набыць ў 70 крамах па ўсёй Беларусі. Супрацоўніца Аліна РАСОЛЬКА дэманструе хіт продажаў гэтага сезона — «рамонкавы» чмадан.

Ушанаваны беларускі алкаголь

На XVI міжнароднай выставе, якая адбылася ў Сочы, прадукцыя Гомельскага лікёра-гарзлячнага заводу заваявала два Гран-пры, тры залатыя медалі і некалькі дыпламаў.

Гран-пры былі ўганараваныя балзам «Палессе» і гарэлка асабліва «Радзімчы». Залатыя медалі атрымалі: гарэлка «Радамір Прэміум», настойка горкая «Цар пшчы», гарэлка асабліва «Радзімчы». Прадпрыемства было ўзнагароджанае залатым медалём за выдатную якасць прадукцыі, а генеральны дырэктар Гомельскага лікёра-гарзлячнага заводу Ушанаваны за кампетэнтнае кіраўніцтва. Згаданая выстава з'яўляецца адным з самых буйных і прэстыжных галіновых мерапрыемстваў у Расіі. Сёлетня яе удзельнікамі сталі вядомыя вытворцы алкагольнай прадукцыі з уласна Расіі, Украіны, Італіі, ПАР і іншых краін.

Сяргей СТАРЫНАЎ.

Чэмпіянат Беларусі па хакеі чакае рэарганізацыя

Старшыня Федэрацыі хакея Рэспублікі Беларусь (ФХРБ) Уладзімір Навуму ўнёс на разгляд выканкама Федэрацыі прапанову аб рэарганізацыі чэмпіянату Беларусі.

Плануецца скараціць экстрэмі г да 10 камандаў замест цяперашніх 14. Пры гэтым прапаноўваецца адмовіцца ад удзелу ў турніры замежных камандаў — латвійскіх «Дынама-Юніёрс» з Рыгі, лівенскага «Металургса», а таксама украінскага «Сокала» з Кіева.

На думку кіраўніка ФХРБ, беларускі чэмпіят цалкам самадастатковы, удзел у ім гэсцей стаў неактуальным. Акрамя таго, гэта невыгодна і ў эканамічным плане. У прыватнасці, глядацкая цікавасць да гульні адкрытага чэмпіянату Беларусі ў Латвіі і Украіне вельмі нізкая, а выдаткі на перездкі значныя. Плануецца, што па выніках рэгулярнага сезона 8 камандаў працягнуць барацьбу за медалі нацыянальнага першынства, а два няўдачнікі разам з лепшымі друмінамі вышэйшай лігі правядуць пераходны турнір.

Старшыня ФХРБ таксама паведаміў, што 1 студзеня 2010 года плануецца пачаць продаж білетаў на «Матч зорак КХЛ», які пройдзе ў «Мінск-Арэне» 30 студзеня. Прычым прадаваць ён будзе не толькі ў беларускай сталіцы, але і ў краінах, дзе гуляюць хакеісты клубу КХЛ — Расіі, Фінляндыі, Швецыі.

Віктар КУШНАРОЎ, «Мінск—Навіны».

Крыміналь, адарэнні НЕ ПЛАЦІЦЬ КАМУНАЛЬНЫЯ? У БАРАК!

У сталіцы наспела неабходнасць выдзельці спецыяльнае жыллё для адсялення грамадзян, якія працяглы час не аплачваюць паслугі ЖКГ. Таюма думку выказаў генеральны дырэктар ГВА «Мінскага гарадскага жыллёвага гаспадарка» Уладзімір РЭЭНТОВІЧ.

Паводле яго слоў, апымальна было б пасяліць злосных неплацельшчыкаў у дамы барачнага тыпу, якія стаяць адасоблена і падлягаюць зносу да 2030 года. Адсутнасць падменнага жылля для даўжнікоў становіцца ўсё болей актуальнай праблемай. Сёлетня ў цэлым па горадзе за гэтай прычыне не было пададзены ў суд 104 іскі аб выселенні.

За апошнія чатыры гады ў Мінску колькасць грамадзян, якія маюць пратэрмінаваную запачынаюцца на аплаце жыллёва-камунальных паслуг, знізілася з 10 да 6 працэнтаў. Сёння гаспадары 32 тысяч з 565 тысяч асабовых рухомкаў не плацяць своечасова за камунальныя паслугі. Па маштабах гэта параўнальна з буйным горадам падпарадкавання, дзе пражывае больш за 70 тысяч чалавек. Сума пратэрмінаванай запачынаюцца складае 4,5 мільярд рублёў.

Святлана ФРАЛЯНКОВА, «Мінск—Навіны».

ШЛЯХІ СУХОГА МАЛАКА СТАНОВЯЦА ВЯДОМЫМІ

Як расказаў начальнік аддзела па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злычынствамі Савецкага раёна горада Гомяля Генадзь Клімуц, да іх паступіла інфармацыя аб тым, што з Мінска ў бок Гомяля рухаецца вялікая машына з сухім малаком, на якое адсутнічаюць суправаждальныя дакумэнты.

Праваахоўнікам стала вядома, што ў абласным цэнтры будзе пераарганаваў аўтамабіля, пасля чаго ён накіруецца ў бок Расіі. У 22,30 машыну спынілі ў лёска Сасноўка Гомельскага раёна супрацоўнікі ДА, аддзела па барацьбе з карупцыяй і эканамічнымі злычынствамі Савецкага раёна і інспекцыі міністэрства па падатках і зборах. Факт пацвердзіўся. У аўтамабілі «Вольва», які належыць расійскаму прыватному прадпрыемству, без адпаведных дакументаў перавозілася 16 тон сухога малака на суму 160 мільянаў рублёў. На ўсіх 25-кілаграмовых мяхах былі сарваны біркы, але вытворцу прадукту ўсё ж удалося вызначыць — Лідскі малочна-кан-

Інфарм-укол

ВІДЫ НЕБЯСПЕКІ ПРЫ ВЫСОКІМ ЦІСКУ

Пры павышэнні артэрыяльнага ціску сэрца вымушана працаваць з павышаным напружаннем, каб забяспечыць адэкватны кровазварот у перыферычных тканках. Высокі ціск можа прывесці да стагнення і зношвання сардэчнай мшыцы (міякарда), у выніку чаго развіваецца сардэчная недастатковасць. Сэрца губляе здольнасць паўнаватарна выківаць у артэрыі ўсю кроў, якая паступае па венах. У выніку вадкасць назапашваецца ў лёгкіх, ніжніх канечнасцях і іншых тканках. Калі артэрыяльнае гіпертанія знаходзіцца пад належным кантролем на працягу пяці гадоў, то рызыка інфаркту міякарда змяншаецца на 20 працэнтаў, а рызыка сардэчнай недастатковасці — больш чым на 50.

МАЗГАВЫ ІНСУЛЬТ

Інсульт здараецца ў выніку разрыву сасудаў у тканцы галаўнога мозгу (мазгавая эмбалія) або закупоркі прасвету артэрыі (мазгавы тромбоз). Інсульта часцей сустракаюцца ў людзей, якія пакутуюць ад артэрыяльнай гіпертаніі. Пры зніжэнні артэрыяльнага ціску на фоне адэкватнага лічэння рызыка таксама зніжаецца — прыкладна на 40 працэнтаў на працягу 2-5 гадоў лічэння.

ЗНІЖЭННЕ ІНТЭЛЕКТУ

Вынікі даследаванняў сведчаць пра тое, што павышэнне артэрыяльнага ціску можа прывесці да значнага зніжэння памяці і парушэння разумовых здольнасцяў (дэменцыі). Унікаюць дэменцыі ў тэрмін ад некалькіх гадоў да некалькіх дзесяцігоддзяў з моманту паступаючай дыягназу артэрыяльнай гіпертаніі. Ёсць звесткі, што эфектыўная лекавая тэрапія артэрыяльнай гіпертаніі зніжае рызыку развіцця дэменцыі.

ХВАРОБЫ НЫРАК

Калі адной пятай таго аб'ёму крывы, які सर्да за адно скарачэнне выкідае ў аорту, накіроўваецца ў ныркі. Ныркі адфільтруюць шлакі, чым спрыяюць падтрымцы нармальнага балансу соляў, кіслот і вадкі ў крыві. Высокі артэрыяльны ціск можа нанесці ныркам шкоду, парушыць іх функцыянаванне, у тым ліку падтрымку нармальнага артэрыяльнага ціску. Паражэнне нырак прыводзіць да ўзмацнення гіпертаніі. Атрымліваюцца замкнёны круг. Ціск падрываецца яшчэ вышэй, функцыя нырак парушаецца, яны паступова страчваюць здольнасць выводзіць з арганізма шкодныя рэчывы, і сваю чаргу, спрыяюць далейшаму павышэнню крывянога ціску.

Вядучая рубрыка Святлана БАРЫСЕНКА.

МВФ прагназуе працяг крызісу

У сярэд МВФ апублікаваў чарговы даклад «Па пытаннях глабальнай фінансвай стабільнасці». У дакуменце гаворыцца пра тое, што хоць сусветная эканоміка і дэманструе першыя прыкметы аднаўлення, казачь аб завяршэнні фінансвага крызісу пакуль рана.

«Надзвычайны сістэмны рызык скараціліся, аднак паўчужь за спаконасці адносна банкаўскай сістэмы ўсё яшчэ застаецца праблемай», — падкрэсліваюць спецыялісты арганізацыі. На палітычне стану балансу банкаў, паводле слоў экспертаў фонду, паўліявалі прыцягненні капіталу. «Разам з тым заахвочваюцца сур'езная небяспека, што пагаршэнне сітуацыі на крэдытным рынку будзе працягваць ціснуць на банкаўскае балансы. Праведзены нашы аналіз сведчыць аб тым, што банк ШІА пераадолелі больш як палову цыкла страт да 2010 года, тады як у Еўропе прызнанне страт прасунулася ў меншай ступені, што тлумачыцца адрозненнямі ў эканамічным цыкле», — паведамаў лясца ў дакладзе.

Абзац

У Мядустанова Мінска ў верасні звярнуліся 2 250 пацярпелых ад укусаў класчох. Па словах спецыялістаў, гэтыя наскомыя нападаюць на людзей і цеплакроўных жывёлаў да той пары, пакуль тэмпература паветра не усталюецца на ўзроўні ніжэй за 7 градусаў па Цэльсію. Усяго за лета класчох пакусалі больш за 6 тыс. чалавек — гэта тая, хто звярнуўся ў мядустанова Мінска. У 97 з іх выяўлена хвароба Лайма, у 5 — класчавы энцэфаліт.

Жыхарка Уздзенскага раёна спрабавала незаконна ўвесці з Польшчы ў Беларусь партыю адзення, схаваныя яе ў запасным коле свайго аўтамабіля. У пункце пропуску «Бераствіца» пры афармленні легкавога аўтамабіля «Фіят», што ехаў з Польшчы, граденскія памейнікі з дапамогай службовага сабакі выявілі схаваны тавар. У запасным коле жанчына спрабавала правесці ў краіну больш за 60 трыкатажных вырабаў і 30 абразных дыскаў для электратранспарту. Тавар канфіскаваны.

Самеае знакамітае кабарэ ў свеце «Мулен Руж» (літаральна «Чырвоны млын») адзначыла сваё 120-годдзе. Па словах прэзідэнта кабарэ Жан-Жака Клерыко, яго ўстанова заўсёды ў пласце, незалежна ад эканамічнай сітуацыі. Штодзень месцы ў

ЯШЧЭ РАЗ ПРА ЎЛАСНАЕ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

Не ўсе кіраўнікі сельгаспрадпрыемстваў успрынялі «на ура» такія захавы раённай улады. Аднак курс узяты, стратэгія вызначана. Пазіцыя Савета дэпутатаў і райвыканкама акрэслена і агульна прынята: цяпер высюкі ў ведаюць, куды звяртацца з пытаннямі па апрацоўцы глебы, забеспячэнні кармамі, рэалізацыі лішкаў прадукцыі — у першую чаргу да старшыні СВК. Але гэта не азначае, што сельскія Саветы застаюцца ў баку ад праблемы. На іх ускладняюцца арганізацыйныя функцыі і работа з насельніцтвам. Па-чыначы з вясны, кіраўнікі першаснага звяна ўлады праводзяць сходы грамадзян. Практычна кожнае ўзнятае там пытанне датычыцца зямлі і ўласных гаспадарак. Заўвагі і прапановы высюкіцаў становяцца «інструкцыяй да дзеяння» для сельвыканкама.

Старшыня СВК імя Гашкевіча Валянцін Далговіч з тых, каго не трэба «агітаваць» за дапамогу сялянскаму падворку. У часы, калі мяне ўжо калегі з іншых гаспадарак былі заклапочаны толькі ўзроўнем надойў і павышэннем ураджайнасці ў грамадскім сектары, Валянцін Часлававіч не забываў пра канкрэтнага чалавека. СВК імя Гашкевіча і сёння ўкладвае сродкі ў развіццё прыватных падворкаў.

Падтрымліваць іх трэба, і нікуды мы, сельгаспрадпрыемствы, ад гэтага не дзенемся. Іншага варыянта проста няма, — мудра разважае Валянцін Часлававіч. — У мяне сёння 300 працоўных і больш за 500 пенсіянераў. І практычна кожны дзень каму-небудзь неабходна дапамога. Трэба пасадзіць бульбу, трэба прывезці салому, трэба ўзраць «соткі»... Так было заўсёды. А як людзям адмовіш?

Сёння ў СВК імя Гашкевіча каля 100 гектараў зямлі адведзена пад «насельніцкую» бульбу. Сабекотх пасады і апрацоўкі адной такой «соткі» — 17 тысяч рублёў. Але высюкевц аплачвае сельгаспрадпрыемству толькі 5—7 тысяч, хоць для СВК гэта прамыя страты. Насельніцкія участкі выносяцца ў палі агульнага севазвароту і даглядаюцца нароўні з калгаснымі. Калі гаспадар хоча апрацаваць зямлю дадаткова — старшыня СВК такім памкненням толькі радуецца. Яму падабаецца, калі людзі «заходзяць» на участкі, калі яны ведаюць, што і як там расце.

А некаторыя і не хочуць хадзіць. Толькі тэлефануюць: у мяне радок «зарос!» — расказвае Валянцін Часлававіч. — Далучыце, набыў чалавек карову. Адразу паўстае праблема: чым карміць? Да каго звяртацца? — пытаюся ў Валянціна Часлававіча.

— Да мяне звяртацца! Мы без прамаруджвання выпішам сена, накіруем да начальніка ўчастка ці загадчыка фермы. Ідзіце і бярыце. Я нікому яшчэ не адмаўляў.

У што абыходзіцца Далговічу такая «дабрачыннасць»? — іншае пытанне. У мінулым годзе СВК імя Гашкевіча выканаў паслуг насельніцтву на суму 473 мільёны рублёў. З іх 370 мільёнаў — за кошт гаспадаркі. Але Валянцін Часлававіч сцвярджае, што робіць гэта свядома — нягледзячы на вялікія страты і пастаянныя пошукі магчымасцяў іх кампенсаваньня. Ён укладвае грошы не «ў паветра», а ў дабрабыт

Наталля КАРПЕНКА. Астравецкі раён.

людзей, сваіх працаўнікоў. Старшыня СВК глыбока перакананы: калі чалавек мае падсобную гаспадарку, ён і да сваёй асноўнай працы ставіцца па-іншаму — па-гаспадарску. Калі ў даяркі ёсць свая карова, яна і калгасную будзе даглядаць, як уласную. Ды і зарплату ў СВК не такія высокія, каб адмаўляцца ад дадатковых даходаў, якія можа прынесці ўласны падворак. Так што стымуляваць яго развіццё сёння проста неабходна.

Разам з тым, лічыць Валянцін Часлававіч, нельга перакладаць адказнасць за ўласныя гаспадаркі выключна на сельгаспрадпрыемства — яно можа не вытрымаць такога цяжару.

— Хацелася б, каб з нас не толькі патрабавалі. У гэтым пытанні павінна быць пэўная падтрымка і з боку дзяржавы — хоць бы частковая кампенсация нашых стратаў. Не важна, у якой форме гэта будзе зроблена, галоўнае, каб мы адчулі дапамогу, — лічыць Валянцін Далговіч. — Калі нейкае сельгаспрадпрыемства адводзіць пад насельніцкія надзелы толькі 30 гектараў — гэта адно, а калі 100, як мы, — зусім іншае. Гэта ўжо сур'ёзныя выдаткі...

Дарчы, спрабавалі ў Астравецкім раёне пайсці па шляху стварэння камунальных унітарных прадпрыемстваў па аказанні дапамогі высюкім жыхарам. Але прыжыўся КУП толькі ў Спондзюўскім сельсавеце — на прычыне раскіданасці населеных пунктаў і вялікай колькасці хутароў сельгаспрадпрыемству там цяжка спраўляцца з патрабамі ўласных падворкаў. У астатніх сельсаведах адказнасць за падтрымку падсобных гаспадарак кладзецца менавіта на СВК — у іх ёсць свае брыгады і тэхніка. А галоўнае, ёсць веданне людзей з іх рэальнымі праблемамі.

— Магчыма, з цягам часу, калі заробатная плата ў высюкіцах будзе нашатам вышэйшая за цяперашнюю, неабходнасць у падсобнай гаспадарцы зменшыцца, — разважае Ірына Шляхтун. — Але гэта зусім не азначае, што этнічная беларуская вёска згіне, адыдзе ў нябыт. Пры любой «раскладцы» застаецца пэўная колькасць высюкіцаў, якія з генамі ўвабралі ў сябе любоў да зямлі. Магчыма, гэта будучы сямейныя фермы са сваімі таварнымі «брэндамі» ці нейкія іншыя ўтварэнні — сутнасць ад гэтага не зменіцца. Іх асноўнай уласнасцю застаецца зямля, а спосабам існавання — праца на ёй і сувязь з ёю.

Ужо сёння ў раёне робяцца пэўныя захавы, каб гэта сувязь не перарвалася. Сёлетна, напрыклад, тут пачалі праводзіць конкурс маладых сем'яў пад назвай «Гаспадар зямлі». Мэта яго — засвоіць пачаткі высюкай працы, навучыцца быць гаспадарамі, а не наёмнымі работнікамі... У школах практыкуюцца стварэнне доследных участкаў, на якіх вырошчваюцца кукуруза, пшаніца і іншыя культуры. На сустрэчы з моладдзю прыходзяць працаўнікі і кіраўнікі сельгаспрадпрыемстваў... І гэта не забытае «учора», а рэальнае «сёння».

— Па меры паглыблення механізацыі сельгасгаспадарчай працы на вёсцы будучы вызваліцца людзі, якім можа спатрэбіцца працаўладкаванне. Многі з іх, уяўляючы, на дапамогу прыйдзе ўласны падворак. Магчыма, што праца на ім стане для некаторых асноўным заняткам, — гаворыць Ірына Шляхтун. — Ужо сёння такіх прыкладаў у раёне дастаткова. У нас ёсць гаспадары, якія вырошчваюць на продаж чужою тавару, вырабляюць «фірмовыя» смятану і тварог, ведаюць рэцэпты неверагодна смачнай «пальцам пхнай» каўбасы... Словам, пакуль беларусы будучы стаяць нагамі на зямлі, яны не прападуць.

Наталля КАРПЕНКА. Астравецкі раён.

АІС для мясцовых Саветаў

ІНВЕСТЫЦЫ БУДУЦЬ АПРАЎДАНЫЯ

Правільная арганізацыя працы значна павышае яе эфектыўнасць. Асабліва, калі гаворка ідзе аб справядлівасці і сістэме ўліку. Яшчэ і сёння многія Саветы пярвочнага ўзроўню затрачваюць на гэта значна больш часу, чым маглі б. Аднак усё можа змяніцца з укараненнем аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы (АІС), якая распрацоўваецца спецыяльна для мясцовых Саветаў. У чым яе сутнасць, мы папрасілі расказаць начальніка ўпраўлення інфармацыйных рэсурсаў і тэхналогіі Сакратарыята Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь Аляксандра НОВІКА.

— Праблема неабходнасці аўтаматызацыі работы сельскіх Саветаў абвастрылася пасля прыняцця Указа № 21 «Аб павышэнні ролі органаў мясцовага кіравання і самакіравання ў вырашэнні пытанняў жыццезабеспячэння насельніцтва», калі работа стала рэальна больш?

— Не зусім так. Указ быў своечасовым. А праблема аўтаматызацыі існавала даўно і яе даўно неабходна было вырашаць. На жаль, гэты момант быў упущаны пры распрацоўцы Дзяржаўнай праграмы «Электронная Беларусь». Там у асноўным ахапілі верхні рэспубліканскі ўзровень і сярэдняе звяно — абласны. Нізавы ўзровень упущалі. І, магчыма, з той прычыны, што ён запатрабуе куды большых затрат.

— Колькі прайшоў часу паміж агучэннем праблемы і прыняццем канкрэтнага рашэння аб стварэнні аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы для мясцовых Саветаў?

— Упершыню гэтае пытанне было ўзнята ў чэрвені 2008 года на пасяджэнні Савета па ўзаемадзеянні органаў мясцовага самакіравання пры Савета Рэспублікі.

У выніку неаднаразовага разгляду работнай групай былі падрыхтаваны план мерапрыемстваў па стварэнні аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы (АІС «Мясцовыя Саветы дэпутатаў»). 20 жніўня 2008 года, пасля ўзгаднення з усімі зацікаўленымі міністэрствамі і ведамствамі (у тым ліку Белстатам, Міністам, Мінсусвязю, Кіраўніцтвам справамі Прэзідэнта Беларусі, Саўмінам) адначасова пры Саветах па ўзаемадзеянні ўрававала другая

працоўная група, якая займалася ўдасканаленнем і аптымізацыяй пытанняў ўліку і справядлівасці сельскіх Саветаў. У выніку іх намаганьняў некалькі формў справядлівасці было адмэна, некалькі ўдасканалена. Галоўная наша мэта была — нека скаардынаваць працу мясцовых Саветаў дэпутатаў, увесці адзіныя формы справядлівасці і адзіны парадак ўліку. Раней улік вёўся ўручную. Прычым у розных Саветах колькасць спраў была рознай. Неабходна было прывесці ўсё гэта да адзінага ўніфікаванага варыянту і «накласці» аўтаматызацыю.

На той час камп'ютары ўжо былі практычна ва ўсіх сельвыканкамах, але яны ў асноўным выкарыстоўваліся як друкавальныя машыны. Спробы самастойна аўтаматызаваць справядлівасць і ўлік на месцах ажыццяўляліся і раней, чыла на жаль, яны, як правіла, датычаліся толькі асобных участкаў работ — хто як мог і разумее. Не было адзінага пад'ходу, у выніку чаго паўсюдна назіралася дубляванне, не забяспечвалася належная эфектыўнасць выкарыстання дарагой камп'ютарнай тэхнікі, бюджэтныя мэставыя сродкі расходваліся нерацыянальна... Вынікам агульных намаганьняў усіх зацікаўленых ва ўкараненні АІС «Мясцовыя Саветы дэпутатаў» структура падлічанне Пастаноўны Савета Міністраў № 1124 ад 29 жніўня 2009 года...

— У чым яе сутнасць?

— Гэдня з ёй, у Дзяржаўную праграму «Электронная Беларусь» уключана дадатковае заданне па стварэнні аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы для мясцовых Саветаў дэпутатаў (АІС «Мясцовыя Саветы дэпутатаў») з тэрмінам выканання на 2009—2010 гады. Там жа прадугледжана фінансаванне за кошт рэспубліканскага бюджэту.

— Я так разумею, што праект закрэпа Саветы першаснага ўзроўню?

— Менавіта, а дакладней — сельскія, пасялковыя, гарадскія. Лакальна АІС аўтаматызуе ўсе працэсы сістэмы ўліку і справядлівасці мясцовых Саветаў. Акрамя таго, прадугледжана стварэнне і рэспубліканскага інфармацыйна-аналітычнага партала, куды пачне паступаць уся інфармацыя з месцаў. Яна будзе пеллан быць зацверджанай.

Адначасова пры Саветах па ўзаемадзеянні ўрававала другая

гаспадарчага ўпраўлення пры Кіраўніцтве справамі Прэзідэнта. Яно ж выступала і асноўным дзяржаўным заказчыкам праграмы ўкаранення АІС «Мясцовыя Саветы дэпутатаў».

— А мясцовыя Саветы змогуць кантактаваць паміж сабой з дапамогай электроннай пошты дзяржорганаў?

— Безумоўна. Увогуле, электронная пошта дзяржорганаў з'яўляецца закрытай, сувязь ажыццяўляецца па закрытых каналах, там няма выхаду ў інтэрнет. Хачу заўважыць, што будучы прынятыя самыя жорсткія меры па абароне інфармацыі.

— Ці ідзе ўжо «аб'якта» праекта АІС на канкрэтныя тэрыторыі?

— Пра гэта яшчэ гаварыць рана. За аснову быў узяты праект, які ўжо маецца ў наяўнасці, — аўтаматызаваная сістэма «Сельскі Савет», распрацаваная РУП «Вылічальны цэнтр Галоўнага статыстычнага ўпраўлення Брэсцкай вобласці». Ён найбольш дасканалы і ўжо выкарыстоўваецца ў абсалютнай большасці мясцовых Саветаў Брэсцкай і Міншчыны, а таксама ў некаторых Саветах іншых абласцей. У кастрычніку 2008 года на работнай нарадзе ў Саветах Рэспублікі, куды былі запрошаны прадстаўнікі аблыканкамаў, абласветаў і фірмаў-распрацоўшчыкаў, праект АІС «Сельскі Савет» атрымаў найбольшую падтрымку. Тым не менш, брэсцкі праект патрабуе сур'ёзнага дапрацоўкі. Па-першае, таму, што ахоплівае не ўсе участкі ўліку і справядлівасці. Па-другое, у сувязі з правадзяненнем работ па ўпарадкаванні справядлівасці Саветаў многія рэчы ўдасканаліліся. Праект даядзецца дапрацоўваць.

На гэта патрэбна час. Нешта будзе зроблена сёлетна, астатняе — у наступным годзе. Распрацоўка і ўкараненне лакальнай АІС у пилотнай зоне будзе завершана ў чацвёртым квартале 2010 года.

Хачу звярнуць увагу на тое, што пасля падпісання Пастаноўны Савета Міністраў №1124 законным праектам для ўкаранення ў наступным у мясцовых Саветах дэпутатаў можа лічыцца толькі той, які будзе зроблены ў рамках стварэння дадзенай аўтаматызаванай сістэмы. Любыя затраты на распрацоўку і ўкараненне іншых праектаў будучы разглядацца як нямэтавае расходванне бюджэтных сродкаў.

— Ці справіцца сам распрацоўшчык з такім аб'ём работ?

— Не ў адзіночку. Яму неабходна дапамога. Па гэтай прычыне мэтазгодна ставіць пытанне аб актыўным удзеле рэгіянальных органаў Белстата. Але гэта будзе не бясплатна. Звярну ўвагу на тое, што ўкараненне АІС у пилотных мясцовых Саветах будзе ажыццяўляцца ў межах дзяржаўнай праграмы «Электронная Беларусь» і з рэспубліканскія сродкі адпрацьці іх на сайт Савета па

ўзаемадзеянні органаў мясцовага самакіравання пры Саветах Рэспублікі на адрас: www.sovreg.gov.by. Мы з задавальненнем іх разгледзім.

Папярэдж, што трэба быць гатовым да пэўных цяжкасцяў і праблем на першым этапе ўкаранення лакальных АІС: там, дзе было неабходна ўліку і справядлівасці, даядзецца збіраць і назапашваць вялікі аб'ём пярвочнай інфармацыі для стварэння адпаведных базаў звестак. Зразумела, гэта працаёмны працэс. Тым не менш, яго трэба выканаць. Надалей работа з АІС палёгкачца, бо неабходна будзе толькі ўносіць у створаную базу змяненні і дапаўненні.

— Як выбіраюцца пилотныя зоны?

— Іх будзе па 5 у кожнай вобласці — адзін сельскі, адзін пасялковы, адзін гарадскі, раённы і абласны Саветы. Якія канкрэтны Саветы выбіраць пилотнымі — вобласць вызначае самастойна.

— А калі нам чакаць татальнага ўкаранення АІС па ўсёй рэспубліцы?

— У астатніх Саветах лакальна аўтаматызаваная сістэма будзе ўкараняцца на працягу 2010—2011 гадоў у залежнасці ад іх гатоўнасці, а таксама гатоўнасці выканкамаў раённага і абласнога ўзроўню. У 2010 годзе гэта работу рэальна выканаць там, дзе ўжо ўкаранены праект Брэсцкага вылічальнага цэнтра (на Брэсцкай і Міншчыне). Там ёсць адпаведная база, там людзі ўжо гатовыя ўспрыняць новую форму работы, яны ўжо ведаюць, як трэба працаваць. Вялікіх затрат на гэта не спатрэбіцца. Праблемы могуць узнікнуць там, дзе людзі не ўмеюць ці не хочуць асвойваць АІС. Увогуле, трэба разумець, што працэс ўкаранення тыповы аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы расцягнецца — увяліч, трэба ўкараніць АІС у 1700 Саветах рознага ўзроўню. У любым выпадку ў 2011 годзе неабходна поўнаасця ахапіць усе мясцовыя Саветы дэпутатаў лакальнай аўтаматызаванай сістэмай.

— Ці справіцца сам распрацоўшчык з такім аб'ём работ?

— Не ў адзіночку. Яму неабходна дапамога. Па гэтай прычыне мэтазгодна ставіць пытанне аб актыўным удзеле рэгіянальных органаў Белстата. Але гэта будзе не бясплатна. Звярну ўвагу на тое, што ўкараненне АІС у пилотных мясцовых Саветах будзе ажыццяўляцца ў межах дзяржаўнай праграмы «Электронная Беларусь» і з рэспубліканскія сродкі адпрацьці іх на сайт Савета па

ўзаемадзеянні органаў мясцовага самакіравання пры Саветах Рэспублікі на адрас: www.sovreg.gov.by. Мы з задавальненнем іх разгледзім.

Папярэдж, што трэба быць гатовым да пэўных цяжкасцяў і праблем на першым этапе ўкаранення лакальных АІС: там, дзе было неабходна ўліку і справядлівасці, даядзецца збіраць і назапашваць вялікі аб'ём пярвочнай інфармацыі для стварэння адпаведных базаў звестак. Зразумела, гэта працаёмны працэс. Тым не менш, яго трэба выканаць. Надалей работа з АІС палёгкачца, бо неабходна будзе толькі ўносіць у створаную базу змяненні і дапаўненні.

— Можа мець места і такі варыянт. Але трэба мець на ўвазе, што ў практыцы ўжо быў сумны вопыт работы з прыватнымі фірмамі. Яны ў любы момант могуць знікнуць, і тады няма з каго спытаць, з кім наладзіць супрацоўніцтва. Белстат — гэта дзяржструктура, а, значыць, надзейны партнёр. Акрамя таго, у яго ёсць рэгіянальныя органы па ўсёй рэспубліцы, кваліфікаваныя спецыялісты, здольныя ажыццявіць і ўкараненне АІС, і яе далейшае суправаджэнне. Да таго ж, распрацоўшчыкам лакальнай АІС з'яўляецца адно са структурных падраздзяленняў Белстата — РУП «Вылічальны цэнтр Галоўнага статыстычнага ўпраўлення Брэсцкай вобласці».

Хацелі бы адзначыць, што ва ўмовах жорсткай эканоміі бюджэтных сродкаў пытанне аб стварэнні АІС «Мясцовыя Саветы дэпутатаў» павінна разглядацца зыходзячы з таго, што інвестыцыі, скіраваныя на гэты мэты, будуць апраўданыя. З укараненнем АІС значна павысіцца эфектыўнасць працы мясцовых Саветаў дэпутатаў, будучы выключаны непрамерныя выдаткі на распрацоўку розных праектаў. Увогуле, АІС «Мясцовыя Саветы дэпутатаў» варты разглядаць як неад'емную частку агульнадзяржаўнай аўтаматызаванай інфармацыйнай сістэмы, стварэнне якой паспрыяе забяспечэнню ўстойлівых сацыяльна-эканамічнага, палітычнага і культурнага развіцця краіны і паліпашчэнню якасці жыцця грамадзян. У гэтай сітуацыі не павінен быць пасіўным назіральнікам Дэпартамент інфарматызацыі Міністэрства сувязі і інфарматызацыі Беларусі. Хацелася б, каб выкарыстоўваючы свае правы і пайнамоцтвы, ён эфектыўна садзейнічаў у стварэнні АІС «Мясцовыя Саветы дэпутатаў», зрабіў захавы для своечасовага фінансавання і каардынацыі адпаведных работ.

Гутарыла Інга МІНДАЛЁВА.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

— Яшчэ ў 2007 годзе прайшла праверка работы абласных выканкаўных камітэтаў па павышэнні ролі органаў мясцовага кіравання і самакіравання ў вырашэнні пытанняў жыццезабеспячэння насельніцтва. Па яе выніках адыблалася нарада ў Адміністрацыі Прэзідэнта, пасля чаго на адрас кожнага аблыканкама паступіла аналітычная даведка з выкладкамі па розных раздзелах, у тым ліку і па раздзеле «адміністрацыйна-тэрытарыяльнае дзяленне першаснага ўзроўню». Там тлумачылася — з навуковага і жыццёвага пункту гледжання — які павінен выглядаць (і па велічыні тэрыторыі, і па колькасці жыхароў) асобны сельсавет. Пазначалася, у прыватнасці, што аптымальная колькасць жыхароў сельсавета не павінна быць меншай за 2 тысячы чалавек (гэта лічба абгрунтавана навуковымі і з'яўляецца на сёння аптымальнай).

Тадзі мы не пайшлі на аб'яднанне сельсаветаў, чакалі, можна сказаць, да апошняга... Але сёння стала відавочна (і нам вельмі настойліва пра гэта нагадваюць), што ўтрымліваць такія маленькія сельсаветы, забяспечваць там асобны штат супрацоўнікаў сельвыканкама эканамічна неэфектыўна і нерацыянальна. Аса-

ліва цяпер, калі ў дзяржаве кожны рубель на ўлік.

Рэч у тым, што і Лучынскі, і Забалоцкі сельсаветы вельмі маленькія. У самім Лучыне жывае 844 чалавекі, і яшчэ ў двух населеных пунктах 9 і 24 чалавекі. Вось і усё. Побач знаходзіцца Забалоцкі сельсавет з насельніцтвам 650 чалавек. З эканамічнага пункту гледжання мэтазгодна аб'яднаць іх у адну адміністрацыйна-тэрытарыяльную адзінку. Скажам, у Забалоцкім сельвыканкаме ёсць свой новы аўтамабіль, а ў Лучынскім — няма. У выніку аб'яднання вырашыцца (і без дадатковых затрат) праблема з транспартам, і не трэба будзе расходваць сродкі на дадатковы аўтамабіль. Да таго ж, паводле закона аб адміністрацыйна-тэрытарыяльным дзяленні, цэнтрам сельсавета павінен быць аграгарадок. На сёння Забалоцце — гэта аграгарадок, а Лучын — не.

Дарчы, у Рагачоўскім раёне аб'ядноўваюцца не толькі два вышэйназваныя сельсаветы. Ёсць у нас адміністрацыйна-тэрытарыяльны адзінкі і з меншай колькасцю насельніцтва — да 600 чалавек. Працэс аб'яднання заўсёды балючы для насельніцтва — улады добра гэта разумюць, таму імкнучыся дзейнічаць вельмі асцярожна і далікатна, шукаюць аптымальныя варыянты вырашэння пытанняў.

Хачу дадаць, што ні адзін нарматыўны дакумент не патрабуе ад нейкага вывучэння грамадскай думкі ці атрымання папярэдняй згоды ад насельніцтва па гэтым пытанні. Мы самі ініцыявалі сходы, каб прайнфармаваць людзей. Хацелі зрабіць як лепш, хацелі сказаць людзям, што іх інтарэсы закрываюцца не будучы... У мяне склалася ўражанне, што людзей усхваляваў не столькі сам факт аб'яднання сельсаветаў, колькі тое, што цэнтр новай тэрытарыяльнай адзінкі будзе не ў Лучыне, а ў Забалоцці... Але ж аналагічнае пытанне маглі б узнікнуць і ў жыхароў Забалоцця, калі б цэнтр зрабілі ў Лучыне.

Для нас усё сельсаветы аднолькавыя, і людзі аднолькавыя — што ў Лучыне, што ў Забалоцці. Мы ходзім з жыццёвымі рэаліямі, шукаем найбольш рацыянальныя падыходы ў вырашэнні гэтага пытання. Наша задача — зрабіць працэс аб'яднання найменш балючым для людзей.

Лучынскі сельсавет вельмі кампактны, там усю тры населеныя пункты. Адуць да Рагачова — 6 кіламетраў. І людзі з Лучына туды па прадукты без праблем ездзяць на рэйсавым аўтобусе або на «маршрутцы». А з Рагачова да Забалоцця таксама рэйсавы аўтобус ходзіць. Усё ўзважыўшы, мы прыйшлі да высновы, што жыхарам Лучынскага

сельсавета будзе прасцей дабрацца да Забалоцця, чым жыхарам Забалоцкага сельсавета — да Лучына. У Забалоцкім сельсавеце ёсць вёскі, якія і на 7, і на 10 кіламетраў аддалены ад цэнтра сельсавета. І людзям, каб да таго ж Лучына даехаць, трэба спачатку да Забалоцця дабрацца, а потым — да Рагачова... Так што, з улікам гэтага важнага моманту, і былі вырашана зрабіць цэнтрам аб'яднанага сельсавета вёску Забалоцце. А як далей будзе — жыццё пакажа. Нейкія каректывы будзем уносіць у працэс працы.

«ПАСЛЯДΟΥНА І З НАЙМЕНШЫМІ СТРАТАМІ...»

— Людзі нічога не страціць пасля аб'яднання сельсаветаў, — запэўняе старшыня Рагачоўскага раённага Савета дэпутатаў Мікалай ДЗЯДКОУ. — Усе праблемы цалкам вырашальныя. Пастараемся па максімуму ўлічыць інтарэсы і пажаданні насельніцтва і захаваць той рожны жыццё і працы, які быў раней. Думаю, мы яшчэ правядзем сустрэчы з людзьмі, паслухаем прапановы, заўвагі, дэпутатаў сельскага Савета. Далей — на сесію раённага Савета, потым — на абласную. Гэту работу неабходна правесці паслядоўна, уважана і з найменшымі стратамі для людзей.

Наталля КАРПЕНКА.

ЗОНА АКТЫЎНАСЦІ

Суботняй раніцай Ірына Анатольеўна РАІНЧЫК паднялася рана, як і заўсёды. Апраўна спартыўны касцюм і а 8-й гадзіне раніцы выйшла... на суботнік. Прычым пайшла ў чужы двор і дзве гадзіны прыбрала зусім не свой пад'езд. Менавіта асабістым прыкладам загадчыца дзіцячага садка, дэпутат Магілёўскага абласнога Савета і член Савета Рэспублікі падмае актыўнасць жыхароў мікрэзоны № 2 Кастрычніцкага раёна горада Магілёва.

— Я з'яўляюся намеснікам старшыні гэтага органа тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання, — расказала Ірына Раіначык. — Наша мікрэзона № 2 — гэта частка мікрараёна вакол аўтазавада імя Кірава. Некалькі тысяч жыхароў, старая забудова, украіна Магілёва.

ПРЫВІДЫ І ТАЯМНІЦЫ ХУТАРА ЭПІМАХІ

Адкуль у беларускай глыбінцы з'явілася камода Фёдора Шаляпіна?

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ

РАСІЯ ЗОЙМЕЦЦА НАНАТЭХНАЛОГІЯМІ

Расія павінна стаць адным з сусветных лідараў па выкарыстанні нанатэхналогій у навуцы і прамысловасці. З такой заявай прэзідэнт Расіі Дзмітрый Мядзведзевы выступіў на другім Міжнародным форуме па нанатэхналогіях у Маскве.

Ва ўступнай прамове кіраўнік суседняй дзяржавы нагадаў, што ён сфармуляваў пяць прыярытэтаў тэхналагічнага развіцця Расіі. «Гэта энергетыка, у тым ліку энергаэфектыўнасць, энергазахаваанне, новыя віды паліва, гэта ядзерная тэхналогія, інфармацыйныя тэхналогіі, наземная і касмічная інфраструктура перадачы інфармацыі, медыцына, першым чынам дыягностыка і фармацэўтыка», — пералічыў Мядзведзевы. Што датычыцца нанатэхналогій, дык, як заўважыў прэзідэнт, іх паспяхова выкарыстанне ў прамысловых маштабах ужо ў бліжэйшыя гады з'явіцца «змяніць жыццё чалавецтва». У нас у гэтым плане ёсць свае няспыялыя задачы: мы хочам стаць адным з лідараў гэтага працэсу», — заявіў Мядзведзевы. Паводле яго слоў, Расія мае шэраг пераваг у сферы развіцця нанатэхналогій. У ліку асноўных з іх прэзідэнт назваў канкурэнтаздольную навуковую школу, а таксама якасную сістэму вышэйшай адукацыі.

НОБЕЛЕўСКАЯ ПРЭМІЯ — ЗА МАТРЫЦЫ

У Стаггольме абвешчаны лаўрэаты Нобелеўскай прэміі ў намінацыі «фізіка». Узнагароду атрымалі Чарльз Као, Уілард Бойл і Джордж Сміт.

Чарльз Као атрымаў палову гэтай сумы за свае работы ў галіне аптавалаканай сувязі. Сміт і Бойл былі адзначаныя Нобелеўскім камітэтам за стварэнне аптычных паўправадніковых схем. Іх работы леглі ў аснову функцыянавання сучасных CCD-матрыц лічбавых фотаапаратаў. Навукоўцы падзялілі паміж сабой другую палову прэміі.

ЗА ШПІЕНА — ПАЎМІЛЬБЕНА

Контрразведчыкі з ВМС ЗША звярнуліся да ўсяго асабістага саставу з заклікам садзейнічаць у выяўленні шпіёнаў, паабяцаўшы выплачваць вялікія грошавыя ўзнагароды.

Як паведамілі прадстаўнікі Службы крымінальных расследаванняў ВМС, сума, у залежнасці ад важнасці пастаўленай інфармацыі, можа дасягаць 500 тысяч долараў. Паводле слоў гэтых прадстаўнікоў, замежныя разведчыкі працягваюць вялікую цікавасць да амерыканскіх ваенна-марскіх сіл, у прыватнасці, спрабуюць завербаваць каго-небудзь з матросаў або афіцэраў у партовым горадзе Іокасука, дзе базуюцца 7-ы флот ВМС ЗША, у тым ліку авіяносец «Джордж Вашингтон», абсталёваны атамнай сілавой устаноўкай. Контрразведчыкі нагадалі вышэйшым, што неабходна быць пастаянна напачатку і ў сваёй волі чыс, дзе-небудзь у бары або рэстаране, не гаварыць лішняга.

«НЕ ТРЭБА ГАВАРЫЦЬ ПА-РУСКУ!»

У Таліне рускамоўны таксіст Міхась Арцёмаў, які звярнуўся ў паліцыю, не атрымаў дапамогі, паколькі не змог па патрабаванні дыспетчара выказаць свае прэтэнзіі па-эстонску.

Падставой для звяроту ў паліцыю стаў канфлікт кіроўцы з пасажырам, у якога не было грошай. Арцёмаў патэлефанаваў у паліцыю, і яму паабяцалі выслухаць патруль. Не дачакаўшыся патруля, кіроўца патэлефанаваў яшчэ раз. Тады дыспетчар, з якой ён размаўляў, заявіла яму, што ён павінен казаць па-эстонску. Кліент у выніку скарыстаўся сітуацыяй і збег. У паліцыі, каментуючы гэта здарэнне, у Арцёмава папрасілі прабажэння.

У ДЗЯРЖУМЕ ПРАПАНАВАЛІ ПРЫРАўНЯЦЬ ПІВА ДА ГАРЭЛКІ

Дэпутат Дзяржаўнай Думы ад «Справядлівай Расіі» Антон Белякоў б кастрычніку ўнёс у Дзяржаўную заканапраект, які прапануе прыраўняць піва да іншых алкагольных напояў.

Такім чынам, для вытворчасці і продажу піва неабходна будзе атрымаць ліцэнзію, а піва, мацнейшае за 9%, трэба будзе забяспечваць акцызнымі маркамі. Акрамя таго, калі закон прымуць, будзе забаронена рэклама піва па радыё і на тэлебачанні, а піва можна будзе прадаваць толькі ў крамах. Паводле слоў Белякова, у сувязі з адсутнасцю абмежаванняў на продаж пива з 1995 года, калі на расійскі рынак дайшлі буйныя піваварыныя кампаніі, спяваўнае піва ў Расіі вырасла з 15 да 80 літраў у год на душу насельніцтва. Сярэдні ўзрост пачатку спяваўнага пива, па звестках дэпутата, складае 10—12 гадоў. На думку Белякова, адна з асноўных мэтаў заканапраекта ў тым, каб абараніць ад пива падлеткаў.

У гэтым маляўнічым кутку сыходзяцца тры раёны — Мінскі, Маладзечанскі і Валожынскі. Пагоркі, пакрытыя часткай дарогі, гучар лесу... І самае цікавае, што ўсё гэта літаральна побач з чыгункай, дзе раз-пораз праносацца цягнікі па «папулярным» маладзечанскім кірунку. Варта толькі сысці на станцыі (амаль як у вядомай песні) і можна адшукаць такія гісторыі, ад якіх проста дух захоплівае. У гэтым перакананы, калі завітаў на хутар Эпімахі...

ПАНСКАЯ БРУКАВАНКА
Напаўна, сам тыя Эпімахі ні завошта б не адшукаў, паколькі гэта толькі здаецца, што маршрут нескладаны. Міркуйце самі: праязджаеш адрозна па некалькіх раёнах, дзе межы, вядома, умоўныя, аднак трэба патрапіць у неабходны пункт. Без дапамогі дасведчанага чалавека тут проста заблукнаеш. Анатоль Ганец адкрыў для сябе гэтыя цудоўныя мясціны ўжо амаль 20 гадоў таму і арыентавацца тут зусім не горш, чым тутэйшыя, а можа яшчэ і лепш за іхных. Я маю на ўвазе не толькі магчымыя патрапіць у патрэбнае паселішча, але і пацэць гісторыю мясцінаў.

— Вось, пабачце, французская гара — так гэтае месца паміж сабой людзі даўно называюць, — звяртае ўвагу Анатоль Мікалаевіч. — Тут падчас вайны 1812 года шмат французскіх салдатаў замерзла, паколькі зіма выдалася лютая, са страшнымі маразамі. Увесну мясцовыя выхары тры вагоры пахавалі як належнае — вось і вышлі вялізныя могілкі. Сумна ўгадаваць, але ўсё гэта наша гісторыя, якую нельга забываць.

Дарогі, што вядуць да Эпімахі, у даволі надворным стане — і шашчынны, і гравійны. А вось як паравочкам улесна да хутара, дзе абуджаўся Ганец, становіцца празумелым — калі б прыехаў сюды пасля добрага дожджыку, то на машыне дакладна не дабраўся б. Давялося б гумовыкі абуваць і лехоты шпачыраваць. Абяцанцы мясцовыя ўлады дапамагчы дарогу добрую да хутара зрабіць, але пакуль што ўсё застаецца толькі на словах. А шкада, бо вельмі ўжо месца адметнае — хацелася б, каб як мага больш людзей тут пабывала.

Дарэчы, з дарогамі звязана мясцовая легенда пра паходжанне даволі незвычайнай назвы паселішча. Кажуць, што калісьці на адным з тутэйшых хутароў (якраз на ўскрайку яна ім галоўнага памочніка па гаспадарцы. Пан абяцаў і надаваў дзе дапамогі людзей не пакінуць. І свае словы стрымаў — пабудоваў дыхотную дарогу. З майстрамі за тую брукваную разлічылі толькі праз год — праверыў па якасці.

Дарога «гарантычны тэрмін» вытрымала і настойлівы кавалер з сям'янак дачкай адупляў ясельце. Месціч пан сапраўды не забываў: выконваў усе просьбы, з якімі да яго людзі звярталіся. Таму нярэдка даводзілася чуць такія дыялогі: «Ты куды ідзеш?» — «Да Эпімахі (так звалі пана)». Адсюль і пайшлі Эпімахі. Яшчэ адносна нядаўна гэта было немалянкае паселішча — працавала школа, пошта, крама, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт. Аднак з цягам часу людзей тут знікла панменела і Эпімахі, здавалася, востры знікнуць назаўсёды.

Патлумачу: Анатоль Ганец і яго жонка Ларыса — «дзецці асфальту», нарадзіліся, выраслі і доўгі час жылі менавіта ў горадзе. Анатоль у Мінску, а Ларыса ў Кіславодску. Дарэчы, вядомы курортны горад, як ні дзіўна, стаў зыходным пунктам у «раскручванні» беларускага хутара Эпімахі. Жыццё ў Кіславодску ў савецкія часы віравала — падчас сезона адпачывальнікаў было вельмі шмат. Тут падоўгу гасцявалі вядомыя спевакі, кампазітары, акцёры. Непадалькі ад курортнага горада здымалі камядзіно «Новыя прыгоды Шурька, альбо Кайкаўскае палоніцца». Ларыса Ганец узгадала, што яе бацька тады працаваў таксістам і некалькі ўвесь дзень вазіў Маргунова.

Карацей кажучы, адметнае гэта месца Кіславодск, але Эпімахі зусім не горшыя. У чым, дарэчы, пераканалася маці Ларысы — Лілія Александрэўна. Жанчына з'ехала з Кіславодска да дзяцей у Беларусь. — З 1998 года асвойваюць беларускую глыбінку, — усміхаецца

— гэта адрозна відца. Людзі пасяліліся тут «усур'вз і надоўга». — Дом набыў у 1991 годзе, — узгадвае Анатоль Ганец, — Даўно меквалі зрабіць дачу і тут гэтай брукваную разлічылі толькі праз год — праверыў па якасці.

— А, ведаю, у пакеціках такі некалі прадаваўся? — Не, зусім не такі — тут нават і параўноўваць нельга. Для сапраўд-

баршчы, варэнікі, піражкі, пышкі. Робім мноства страў, напрыклад, вядомы суп харчо.

— А, ведаю, у пакеціках такі некалі прадаваўся? — Не, зусім не такі — тут нават і параўноўваць нельга. Для сапраўд-

нага харчо патрабуецца бараніна, шмат чыбулі, памідоруў прыправы — перац, часнок, кінза, тархун, арэпана. Атрымліваецца даволі востры, але смачная страва. Нашы госці не скарыдзюць — ядуць так, што ажно за вушамі трашчыць.

ПАСТКА ДЛЯ САВІНКАВА

Цяпер на сядзібе Ганцаў у Эпімахах узводзіцца другі дом, у якім ужо ёсць лазня, вялікая гасціўня. На другім паверсе будуць пакоі для адпачывання. Міркуючы таксама зрабіць купель, дзе можна будзе пры-

маць араматычныя ванны. Дарэчы, сядзіба «Ганка» і цяпер можа прапанаваць турыстам прайсці курс аздаравлення.

— Непадалькі размешчаны аздаравленчы комплекс «Іслач», з якім мы заключылі дамову аб аказанні адпаведных паслуг, — заўважае Анатоль Ганец. — Працэдурны людзі прызначаюцца пасля агляду ўрачом. Расцэнкі вельмі прымальныя: сеанс прафесійнага масажу — 4,8 тысяч рублёў, валярыяныя ванны, душ Шарко, басейн — каля 7 тысяч.

Атрымліваецца даволі зручна — замовіў сабе месца на аграсядзібе і адначасова ў санаторыі працэдурны праходзіць. Магчыма, прама ў Эпімахах у перспектыве можна будзе прымаць гразевыя ванны. У сажалі, што знаходзіцца побач, калісьці капалі сапраўды, які спецыялісты прызналі лячэбным. На сядзібе Ганцаў прапануюць актыўныя адпачыванні: рыбалка, конныя, пешыя, веласпедныя вандроўкі. Усе падарожжы — па спецыяльна распрацаваным маршрутах, каб аб'ехаць цікавыя мясціны. У турыстаў ёсць

Усе на сядзібе зроблена з веданнем справы.

Два гады таму ў Эпімахі прыехалі першыя турысты — госці з Пільца. А пасля на хутар завіталі на Каляды па-варожы... Паліна Смолава, Люся Лушчык, Вольга Барабаншчыкава і Галіна Шышкова. Гаспадары зарэгістравалі сядзібу «Ганка», на якой пабывала ўжо шмат гасцей. Прычым не толькі з Беларусі, але і з шэрагу замежных краін — Галандыі, Аўстрыі, Францыі, ЗША, Польшчы, Харватыі, Індыі, Інданезіі, Нігерыі. Чым жа частуюць турыстаў? — Нічога экзатычнага не прапануем, — кажа Ларыса Ганец. — У сэнсе: родных для замежнікаў далікатэсаў не га-туем. Прапануем стравы беларускай нацыянальнай кухні — дражкі, малянкі з білінамі, кашу з грыбамі, яешню з сала і г.д. А таксама, як даніна паўднёвай традыцыі, падаём баршчы, варэнікі, піражкі, пышкі.

— А, ведаю, у пакеціках такі некалі прадаваўся? — Не, зусім не такі — тут нават і параўноўваць нельга. Для сапраўд-

нага харчо патрабуецца бараніна, шмат чыбулі, памідоруў прыправы — перац, часнок, кінза, тархун, арэпана. Атрымліваецца даволі востры, але смачная страва. Нашы госці не скарыдзюць — ядуць так, што ажно за вушамі трашчыць.

— А, ведаю, у пакеціках такі некалі прадаваўся? — Не, зусім не такі — тут нават і параўноўваць нельга. Для сапраўд-

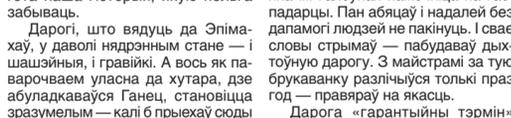
Анатоль і Ларыса ГАНЦЫ цудоўна сябе адчуваюць у вёсцы.

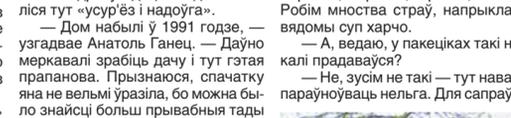
Залатыя боты цудоўна аздабляюць інтэр'ер.

Камода Шаляпіна дастала ў сапраўдныя станы.

Такая сячкарні — сапраўдная рэдкасць.

Усе на сядзібе зроблена з веданнем справы.

На сувязі

У беларускіх шахматыстаў з'явіўся свой сайт

У межах сумеснага праекта «Адкрытыя шахматы», які рэалізуецца Прэзідэнцкім спартыўным клубам і беларускай федэрацыяй шахмат, пачаў сваю работу інтэрнэт-партал www.openchess.by.

Цяпер удзельнікі праекта, юныя шахматысты з усёй Беларусі, змогуць не толькі аператыўна знаёміцца з падзеямі айчыннага шахматнага жыцця і навінамі, але і удасканальваць сваё майстэрства з дапамогай спецыяльных урокаў рознага ўзроставога складанасці. Аўтарамі ўрокаў будуць вядомыя беларускія шахматысты. Першы он-лайн урок запланы на лістапад, і правядзе яго малады беларускі граймайстар Андрэй Жыгалька.

У той жа час абноўлены і сайт Прэзідэнцкага спартыўнага клуба, з'явілася яго англамоўная версія. Цяпер наведвальнікі рэсурсу www.sportclub.by могуць у поўным аб'ёме знаёміцца са спартыўнымі спаборніцтвамі і турнірамі, якія праходзяць пад эгідай Прэзідэнцкага спартыўнага клуба. Тут можна атрымаць поўную інфармацыю пра ступенды і ступендыяў Прэзідэнцкага спартыўнага клуба, больш аб'ёмнай стала статыстычная інфармацыя пра спаборніцтвы, у тым ліку хакейнага турніры. Цяпер кожны ахвотны можа пакінуць на сайце сваё пытанне ці прапанову і атрымаць адказ у межах зваротнай сувязі.

Алена КРАВЕЦ.

НАЎНЫ ДАЧНІК

Жыхар Баранавічаў на сваёй дачы каля вёскі Савічы трымаў курэй. Здарылася так, што ён на дачы не быў тры дні, а на куратнік нават замок не павесіў.

Прыехаў, а 15 курэй няма. Сымон СВІТУНОВІЧ.

Футбол. Чэмпіянат Беларусі

«WE ARE THE CHAMPIONS!»

Гэты гімн у гонар БАТЭ прагучаў у шосты раз

У панядзелак шасціразовым чэмпіёнам Беларусі па футболе датэрмінова стаў барысаўскі клуб БАТЭ — чацвёрты раз запар. За чатыры туры да фінішу барысаўчане сталі недасягалымі для астатніх супернікаў. У матчы з наваполацкім «Нафтанам» каманда перамагла больш чым упэўнена — 4:0, прычым усе мячы былі забітыя ў першым тайме, у другім жа футбалісты згулялі ў сваё задавальненне, не дазволішы, тым не менш, суперніку змяніць лічы на табло. А пасля быў феерверк, шампанскае і традыцыйны ў такіх моманты гімн «We are the champions» над стадыёнам.

ІНТРЫГА, ЯКОЙ НЕ БЫЛО
Сёлётнае чэмпіянства, як, дарэчы, і леташняе, стала безальтэрнатывным, праўда леташняе было аформлена пазней — за два туры да фінішу першынства. Гэтак жа, як і летась, мінскае «Дынама» імкнулася дагнаць і перагнаць БАТЭ, але няўдана ў апошнім туры сталічнага клуба, калі ён праіграў «Шахцёру», канчаткова пазбавіла гэта гонку ўсялякага сэнсу. Хоць напачатку чэмпіянату верылася, што сёлета абавязкова будзе інтрыга ў галоўнай барацьбе — за залатыя медалі. Але ў агонь дадалі і гучныя заявы на старце са стана бела-блакітных, якіх узначальваў трэнер з гучным у еўрапейскім футболе імем — Славаўлю Муслін. Чэмпіянства абяцалася паднесці ў падарунак Юрыю Чыку — да юбілейнага, дзясятага года яго праўлення ў клубе. Аднак стартавыя туры сезона паказалі, што страта некалькіх вядучых гульцоў, у тым ліку нападаючых Генадзя Блізняка і Вітала Радзівонава, зусім не аслабілі БАТЭ, «Дынама» ж, раздарыўшы ачы на выездзе аўтсайдарам першынства, безнадзейна адсталі. Пасля першага круга чэмпіянату «Дынама» адзяляла ад БАТЭ турнірная бездань — цэлых 12 ачкоў. Славаўлю Мусліна прадказаліна чакаў лёс 17 яго папярэднікаў, і зараз задачка сталічнага клуба — не страціць «серабро».

БАТЭ ж працягвае дарыць сваім прыхільнікам еўракубавыя баталі — на змену леташняму Лізе чэмпіёнаў прыйшла ліга Еўропы. І хоць дзве стартавыя гульні барысаўскі клуб праіграў, 30 тысяч бальшчыкаў, якія назіралі хатні матч БАТЭ з «Эвертанам», не дарэмна правялі дзве гадзіны пад халодным востым дажджом на стадыёне — гульня не пакінула нікога раўнадушнымі, а футбалісты БАТЭ даказалі, што характар у каманды па-раней-

шаму ёсць. Застаецца чакаць і перамог у групавым раўндзе еўракубав. Наперадзе ў барысаўчан, апроч гульні у нацыянальным першынстве, 4 паядынкі ў Лізе Еўропы. Можна не сумнявацца ў тым, што беларусы будуць змагацца за перамогі, нягледзячы на няпростае перспектывы выхату ў плей-оф пасля двух паражэнняў.

«ВЫДАТНА ПАПРАЦАВАЛІ — ДОБРА І АДЗНАЧЫМ»
Адсутнасць матывацыі і датэрмінова перамога на ўнутранай арэне не лепшым чынам уплываюць на каманду — гэта паказаву сэзон мінцы. Пасля афармлення чэмпіянства-2008 БАТЭ чакалі тры гульні, адна з іх — са сталічным «Дынама». І барысаўскі клуб, які дагэтуль праішоў нацыянальнае першынство без паражэнняў, упэрышню наступіў 1:2. Але сёлета галоўны трэнер Віктар Ганчарэнка запэўніў: «Мы прафесійная каманда. Я ўпэўнены, што мы і ў гульні за зборную будзем добра выглядаць, і ў астатніх матчах гэтай сезона». Хоць і даду, што пасля такой выдатна выкананай працы трэба і добра адзначыць чарговы тытул. Паўабаронца каманды Сяргей Крывец нааперуе меркаванню трэнера выказаў думку, што футбалістам дзевядзятка адкласці святкаванні да заканчэння сезона. «Выдатны сезон. Хацелася б яго гэтак жа выдатна скончыць», — сказаў Сяргей Крывец.

Віктар Ганчарэнка прызнаўся ў тым, што ў пачатку матчу адчуў, што чэмпіянства будзе аформлена менавіта ў гульні з «Нафтанам». «Убачыўшы той кураж, тую апатанасць, з якой гулялі і пачалі забіваць, я зразумеў, што станем чэмпіёнамі сёння. Хаця было б занадта саманадзейна гаварыць, што на сто працэнтаў быў упэўнены ў перамозе».

Алена АУЧЫННІКАВА.

Усе на сядзібе зроблена з веданнем справы.

РАЗВІТАННЕ 3 ЛЕТАМ

Некалькі дзён таму да нас патэлефанавалі з Баранавіцкага ЗАТ «Атлант» БСЗ: мы вашы пастаянныя падпісчыкі, нам вельмі падабаецца фоталістараўца ў «ЗВЯЗДЗЕ», дапамажыце нам вызначыць лепшыя фотаздымкі ў нашым фотаконкурсе — ваша прафесійная адзнака для нас вельмі важная.

Згода. Праз некалькі дзён у рэдакцыю прынеслі важкі пакет са здымкамі. Разгледзелі мы іх уважліва: у намінацыях «Гісторыя і сучаснасць», «Настрой», «Родныя твары», «Нечаканы ракурс» былі прапанаваны дзясяткі твораў

Яўген ПЯСЕЦКІ.

Яўген ПЯСЕЦКІ.

ХЛАПЕЧЫ ВЕЧАР

Адначасова з правядзеннем дзевяці вечараў, у хаце жаніха таксама ладзілася развітальная вячэра. Жоніх разам са сваімі нежанатымі сябрамі праводзіў шосты апошні «хлапечы вечар» (хлапечнік, маладзецкую вечарыну, халасты вечар, провады, «жаніхоў поезд»).

У культуры ўсходніх славян гэты абрад быў распаўсюджаны толькі ў асобных рэгіёнах і быў рытуалізаваны значна менш, чым дзевяці вечар. Асноўны змест хлапечнага вечара заключаўся ў тым, што халастыя хлопцы развіталіся, «прывіталі» свайго сябра. У некаторых рэгіёнах гэты вечар ладзілі ў гонар вясельнага кума (хроснага бацькі), які з гэтай моманту атрымаваў асабістае — вясельнае — паўнамоцтва. Часам на хлапечым вечары танчылі, ладзілі гульні з'яратнага шкатулты, уздавалі цікавыя выпадкі з «халастага» жыцця.

Напярэдадні вяселля жаніх, таксама як і нявеста, ішоў у лазню. Паралельна з абрадам «распускання касы» ў некаторых мясцінах Беларусі быў вядомы абрад пад назвай «застрыгаць касу»: брат жаніха, а потым і іншыя халастыя хлопцы падразалі ці прыпальвалі свечкай валасы на ілбе і каля вушэй жаніха.

Часам дзевяці і хлапечы вечары аб'ядноўвалі ў адзін абрад. Сам абрад пачынаўся звычайна ў надзень. Напярэдадні, у суботу, у нявесты ладзілі дзевяці вечар, на які запрашалі сябровак нявесты, якіх звалі «дружкі». Вечарам у гэты дзень да нявесты на вачору прыязджалі жаніх з маладымі таварышамі, прычым іх садзілі за стол нааперуе сябровак нявесты. Жаніх у гэты час раздаваў падарункі бацькам і сваякам нявесты, а сяброўкі співалі вясельныя песні. Пасля вячэры звычайна пачыналі танчыць пад скрыпку ці іншыя музычныя інструменты, што доўжылася да поўначы. Сумеснае правядзенне хлапечнага і дзевяці вечараў было характэрна і для некаторых рэгіёнаў Усходняга Палесся, напрыклад, для Лельчыцкага раёна Гомельскай вобласці.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

ВІНАВАТАЯ. БЕЗ... ВІНЫ

...Я даўно заўважыла, што «вясёлыя і праўдзівыя гісторыі з жыцця чытачоў «Звяды» маюць яшчэ адну вельмі патрэбную якасць — яны, лічы, спрэс — яшчэ і пабачальныя. Акурат такая адбылася са мной.

Дык вось рашыла я некаж хадзіць па пакупкі. Патрэбен быў гаршчок для кветак, пральны парашок, штокольвечы з касметыкі, бялянэ, спартыўнага адзення... Куды па ўсё гэта ісці?

Можна, зразумела ж, на рынак, але я чалавек ужо не малады і дзяржаўнаму гандлю даярала (прынамсі тады...) больш. Таму — кіравалася ва ўнівермаг. Абышла ўжо колькі аддзелаў, тое-сёе купіла, досыць сімпатичную прадавачку папрасіла (бо самі яны не кідаюцца... Нават тады, калі без працы стаць), каб дапамагла мне знайсці спартыўныя штаны для мужа...

А непадалёк, бачу, і жаночыя вясцёў. Дай, думаю, пацікавілася — можа і сабе што прыбоду? Тым больш што там, як быццам, і выбар ёсць — розныя мадэлі, розныя колеры, кошты. І памерачы зручна. Не тое, што на рынку.

Падобрала штось, перакінула праз руку (кожная адзежка — на асобнай вешалцы), зайшла ў прымеркаваную. Апраўдалася — у адно, у другое, у трэцяе... Марна: там, дзе фінанова мадэль (з майго гэрэдэрбачка, як казаў вядомы кінагерой), там якасць тканіны не вельмі, а там, дзе ў ёй сумненню няма, колер не той...

Карацей, не лёс быў справіць абнову, таму, сказаўшы прадавачку, што нічога, на жаль, не падыйшо, жаночыя рэчы я пакінула, а з мужчынскай — праз увесь аддзел (з пакупнікоў больш нікога не было) рушыла да касы. Нейкі час прастаяла ля яе — пакуль касірка адцілава ролу, пакуль яе калжанак загортвала пакупку. Потым падзякавала (я ім, бо яны пакуль толькі вучацца гэта раць...), і пайшла далей — у суседні аддзел, на суседні паверх...

Так падрабязна пішу пра гэта сумыслы, каб сказаць, што хвілін з 30—40 я яшчэ швондэла па ўнівермагу. І толькі наважыўшыся пакінуць яго і апрацуць кофту (прышошы, скінула, бо горача было), я убачыла, што увесь гэты час, апроч самой той кофты (аж млосна стала), я пранасіла на рэчы куды даўжэйшыя за яе... спартыўныя штаны — яркага блакітнага колеру, з усімі таварнымі ярлыкмі.

Не буду апісваць свае пацукі, божны сумленны чалавек іх, відаць, зразумее. Скажу толькі, што тут жа, падобегам кінулася ў аддзел «Тавары для спорту», як гарачую

кінула на прылавак непатрэбную рэч і сказала усё, што наспела падумаць. Ну што іх, прадавачка, там ажно чацвёрта (разам з касіркай), што яны прыстаўляюць, каб нешта прадаваць (ці хоць бы ахоўваць), што ім грошы за гэта плацяць, што я ў рукі ім аддала тры вешалкі, атрымліваецца, двое штаноў, што з тымі, з трэцімі, ў любы момант мяне маглі спыніць, «прышыць» злчанства, і я нічым, відаць, не даказала б, што не злодзей...

Жанчыны слухалі, лыпалі вачыма. Потым адна з іх такі выціснула словы прабачэння. Хоць вінаватая, безумоўна ж, была і я. Далібог без віны!

г. Мінск

БАРЫНЯ. І СЛУЖКІ

Пераехаўшы з вёскі ў горад, мая маці тут жа ўзялася за справу — завяла куры, свіней, і па вечарах мы больш не сядзелі ля пад'езда на лавачцы... — сёялі ячмень, садзілі бульбу, палолі, акучвалі, збіралі траву, кармілі жывёнасць. Мама казала, што гэтая тупаніна на вельмі карысная для нашага здароўя, што яна да таго ж выгадная. Ужо... А каб мы яшчэ не купілі і парасят, а прадавалі іх...

Сказана — зроблена; ў хляве ў нас з'явілася вялікая, белая і як бы нават не свінья, бо дужа ж акуратная... Мы яе празвалі Барыняй. Само сабою кармілі, само сабой падціралі. Час настаў на спатканне звяціц.

Кныра ў нашай акрузе ні ў кога не было, таму муж мой папрасіў на працы машыну з будкай. Па дошках загналі ў яе нашу Барыню, паехалі на свіннаферму.

Дарога туды, мямка кажучы, не вельмі... І цяпер: за вочы мы яе танкадрамам завём. Да таго ж у будцы — хоць вока выкалі. Карацей, умовы, якія не жожны халоп, відаць, знёс бы, а ўжо Барыня...

Як і трэба было казаць, яна стала праэтставаць, стала варочаць усё ў машыне. Таму муж паратунку прыдумаў — праедзе крыху і рэзка затармозіць, каб свінья ўпала. Глядзіш, і паляжыць крыху...

Адзін раз зрабіў так, потым другі, трэці. Ціха ў будцы. Ён і рады, можна сказаць, з песнямі да свіннафермы даехаў. Зайшоў у патрэбны кабінет, дамовіўся аб далікатнай паслуге. Адчыняе дзверцы, каб Барыню выпусціць, а яе ў будцы... няма. Пра чарговым тармажэнні выпала, відаць, а дзверцы самі зашчыпіліся.

Муж у кабінку, разварнуўся і на газ — цісне, ні на што не звязваючы.

Але ж, як кажучы, да прыгоды не тры год: у машыне, як на грэх, шаравая агора зламалася, кола завалілася. «Пакуль правіць буду, свінню, каб што добрае, заколоць, абсмаляць і пяночку з'ядуць», — падумаў ён, кінуў машыну на дарозе і бегма на пошuku. Толькі за паварот, бачыць — Барыню нашу ўжо «акружылі». І ў двор заганяюць.

— Гэта мая!.. Стойце, — не сваім голасам

закрываў муж, заняў яе і, што ты будзеш рабіць, пехама пагнаў на ферму: спатканне адбылося. Пасля гэтага «драбяз» заставалася — знайсці грузавік, на прычэпе зацягнуць у гараж зламаную машыну, на сваіх дваіх з Барыняй дабрацца дамоў...

Калі ноч-апоўнач ён у хату дзверы адчыніў, каб стала ўжо сварыцца, што позна, што свінья яе бедная — галодная. Але ж я пачула, што пры ёй даялося перажыць зяцю, палезла ў шафку па бутэльку і кілішкі — каб стрэс зняў. І каб яшчэ раз змірыўся з тым, што калі ёсць Барыня, то павінны быць і служкі.

Т. Дуброўская,

г. Мар'іна Горка

ЗНАЁМСТВА

Гэту гісторыю распавёў... біскуп — летам, у Тракелях, пасля богаслужэння... Ён нам распавёў, а я — вам.

Значыць, па запрашэнні князядра-прабашча прыехаў ён на стагадоў юбілей касцёла — адслужыў святочную імшу, сказаў пропаведзь, аблаславіў вернікаў і сабраўся ўжо ад'язджаць дадому.

— Прощэ князядра-біскупа... Можна хоча пан паглядзець нашу школу нядзельную? — пытае ў яго гаспадар парафіі. — Дзетка пакуль малавата — сем чалавек, але ж сабралі, навуучам словам Божаму... Пан біскуп можа здаць ім колькі пытанняў, веды праверыць...

— Добра, — пагадзіўся той.

Удаіх — ксёндз і біскуп — увайшлі яны ў клас, што месціўся ў плябаніі. Вучні дружненька ўсталі, вітаючы іх.

— Сядзіце, дзеці, сядзіце, — прамовіў біскуп і з парага пачаў ці то экзамен, ці то знаёмства. Маўляў, скажыце, хто я?

У класе павісла цішыня.

— Мы не ведаем, — пасля паўзы, за ўсіх прамовіў Ванечка.

— То вы падумайце і здагадайцеся: гляньце, якая на мне вопратка (у вашага ксяндза не такая, праўда?)... І шапка высокая (у прабашча такой няма)... І пасах у мяне ёсць, і парсцёнка залаты... Дык хто я?

— Можна мне сказаць? — падахпіўся з месца той самы Ванечка. — Вы — хвалько!

Прадураў сказаў? Прадураў. Як вучылі ў нядзельнай школеці.

Віктар Федарак,

г. Свідаль

З ДАРАГОЙ ДУШОЮ!

У Белаежы мне ў той прыезд пасцэпіла — сфатаграфавалі і воплату-зуброў і кабаную-касуль, і нават чорных буслоў! А яшчэ дведарэўца...

Зрэштаты па парадку.

Брэтчына чачала Хрушчова. Можна толькі здагадацца, што тады рабілася ў абаме партыі... у галаве галюнага па рэстаране: меню складалася і тат, і гэтак, карктавалася, дапаўнялася. Ну вось прыезд ён ранішнім цягніком. То дзе будзе снедаць — тут, у горадзе, ці ўжо ў пушчы?

...Сталы рыхтавалі абачыва — і тут, і там. Рознай смакаты на іх — на увесь цягнік бы халіпал!

Але з вагона Мікіта Сяргеевіч выйшаў хмуры, снедаць адмовіўся: сказаў, што ўжо

еў... У вагоне. Таму не будзем, маўляў, дарагога часу губляць — паехалі ў пушчу.

Прыехалі. Зноў прапанавалі «перакус». Госць зноўку адмовіўся.

Тады — пераапанулі яго, далі стрэльбу, адрэкаментавалі таго самага «майго» егера, Мікалая Іванавіча, які пушчу ведаў, муціць, лепш, чым Хрушчоў сваю дачу...

— Ну то вядзі, — усміхнуўся яму Мікіта Сяргеевіч. — Можна і я кабанчыка якога падстрэлю.

— Гэта як пашанцуе, — не абнадзеіў яго егер.

Але госць не засмуціўся, сказаў:

— Ведаеце, ніякай ахвоты няма страляць... Мне б толькі паветрам гэтым надыхацца і на зуброў паглядзець.

Ну і пайшлі яны — удаіх, поплеч. А заду «світа» — з мясцовага начальства.

— Вось што, таварышы, — азірнуўся генеральны сакратар, — так мы ўсю жывёнасць распудзім. Ды і аднаму мне хацелася б пабыць...

Усе запыніліся, адсталі. Апроч аховы.

— Вам таксама дазваляю адпачыць, — працягваў Мікіта Сяргеевіч. — Самі бачыце — я са стрэльбай, не адзін...

Так і пайшлі яны. Убачылі ў пушчы статак зуброў, сям'ю кабанюў, птушак наслухаліся... Стрэльбу з пляча госць нават не здзімаў...

Дужа ўражаны быў! Гадзіны праз тры прысеў — адпачыць. На нейкім вываратні...

— Мікіта Сяргеевіч, — рашыўся прапановаць егер, — тут непадалёк хата мая. — У жонкі ў гэты час абед згатаваны...

— Дык, кажаш, непадалёк?.. То і хадзем — самы час падсілкавацца.

У егера — хачіна, як хачіна. Жонка насустрач. Кажэ: «Вось і добра, што зайшлі! Калі ласка — у хату. Чым багатыя...».

Селі за стол. Гаспадар «настойкі сама-тужнай» наліў — па першай... Госць выпіў, сказаў:

— Добрая!.. Лепшая, чым французскі каньяк!

Мікалай Іванавіч каньяку таго, зразумела ж, не каштаваў, але ж заздзіўся. Напіў яшчэ па адной.

— А з чэго яна зроблена? — папытаўся госць.

— Дык ні бальніцы тут, Мікіта Сяргеевіч, ні паліклінікі... А бывае забаліць што... То мы травам і лечымся!

— А калі я да вас спецыяліста прышло, расказвае мой рэцэпт — ну, як трэба гэту настойку рабіць? За прэмію. Не проста так...

— Ды з дарагой душою!.. Без прэміі! Людзям жа на карысць...

І трэба сказаць, што чалавек ад Хрушчова да Мікалая Іванавіча сапраўды прыязджаў. Усё падрабязна распісваў, запісваў — назвы траў, калі іх збіраць, які выкарыстоўваць... А адвітваючыся дастаў з кішэнкі пакек:

— Вось, Мікіта Сяргеевіч прасіў перадаць вам... А яшчэ ён прапанаваў гэтую настойку на зваць «Белаежыцкая». Вы не супраць?

...Цяпер гэты напой п'юць, відаць, нават у Францыі.

А мы з вамі ведаем, як ён з'явіўся.

Мікалай Амелячэнка,

г. Мінск

Рубрыку вядзе Валянціна ДОУНАР.

Семдзясят гадоў — пра жыццё Прынёмоння

Да 70-годдзя «Гродзенскіх праўдзі», якое адзначаецца 9 кастрычніка, адчыніўся музей гісторыі газеты і выдадзена кніга «У друку!»

Музей ствараўся, як кажучы ў Беларусі, усёй талкай — не толькі перапішанымі журналістамі, але і ветэранамі, якія ў розныя гады працавалі ў газеце, яе даўнімі чытачамі, а таксама архіўнымі і музейнымі работнікамі. У прыватнасці, дзякуючы дакументам дзяржаўнага архіва грамадскіх аб'яднанняў Гродзенскай вобласці можна пазнаёміцца з гісторыяй абласной газеты за 1939—1941 гады. Нацыянальная бібліятэка Беларусі падарыла музею электронныя копіі газеты за 1940 і 1944 гады. Каштоўнымі экспанатамі папоўніў музейную экспазіцыю «Гродзенская праўдзі» і Беларускае дзяржаўнае музей гісторыі Валікай Айчыннай вайны — гэта копіі дзевяці нумароў

Эпагоды

газеты, выдадзеныя ў 1943 годзе ў падполлі. Акрамя таго, музей перадаў рэдакцыі матэрыялы пра свайго першага дырэктара-арганізатара Васіля Стальнова, супрацоўніка газеты ў 1939 годзе (тады яна мела назву «Вольная праца»). Письменнікі і палітыкі Мікалай Чарнігун перадаў рэдакцыям музею папку пісьмаў Васіля Быкава, які працаваў у «Гродзенскай праўдзе». А экспазіцыю яшчэ аднаго работніка газеты, літаратурнага кансультанта, паэта Міхаса Васілька дапамаглі стварыць яго сваякі. Фотакареспандэнты Аркадзь Пераход і Віктар Косцін перадалі музею свае архівы...

«Звяздоўцы» вшчыноўе ветэраны і сённяшніх работнікаў «Гродзенскай праўдзі» з 70-годдзем газеты. Моцнага вам здароўя і творчага натхнення! Барыс ПРАКОПЧЫК.

Алей на талерцы... І пачаўся пажар

І не думала, напэўна, гаспадыня дома ў Віцебску па 2-м Трактарным завулку, што разазрэў звычайнага алею прывядзе да пажару ў хаце.

Жанчына паставіла металічную талерку з алеем на агонь газавай пліты і выйшла на двор. Алей ускрыпеў адразу. Дачка гаспадыні пачула з боку кухні незвычайныя гукі. Зайшла ўбачыла, што усё вакол пліты ў агні. Дым і чад ад алею, што самазагарэўся, перакінулі ў віталіню. Дзюччына з 8-месячнай дачкой на руках выбегла на вуліцу, ад суседзяў выклікала пажарныя. Суседзі, дарчы, прынялі меры да таго, каб не было яшчэ большага пажару. Знялі газавы балон, які стаў палоб з плітой, і вынеслі яго на вуліцу.

Выратавальнікі раць: калі алею самазагарэецца (пры тэмпературы 450 градусаў), па магчымасці перакрыць падану газу і электраэнергіі. Накрыць посуд мокрай тканінай, каб патушыць агонь, і не здзімаць да ахаладжэння алею, бо агонь успыхне зноў. Трэба таксама прыкрыць рукі ад агню. Тры пападанні алею, масла, што гарача, на сцені і гэтак далей, для тушэння выкарыстоўвайце мыльны парашок, засыпаючы ім агонь (як парашковы вогнетушыцель).

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

«СТРАЛЯЙЦЕ ТАК, Я АД ЛЮДЗЕЙ НІКОЛІ НЕ АДВАРОЧВАЎСЯ...»

70 ГАДОЎ ТАМУ Ў ВЁСЦЫ ПАРЭЧЧА ЗАБІЛІ АДРАДЖЭНЦА ПАЛЕССЯ РАМАНА СКІРМУНТА

Прозвішча Скірмунта на Палессі згадваюць з павагай і захапленнем. Гэтая дынастыя — дзед, бацька і сын — пераўтварыла звычайнае вёскае сярод балотаў у прамысловы цэнтр усёго рэгіёна. На заводзках Скірмунтаў выкарыстоўваліся перадавыя тэхналогіі. Аляксандр Скірмунт увогле лічыцца аўтарам першага беларускага патэнта. Ягоны ўнук Раман годна працягваў сямейную справу, аднак прышоў 1939 год — і новая ўлада моцна не цярпымалася з ужо бльымі панамі. 7 кастрычніка 1939 года Рамана Скірмунта забілі мясцовыя жыхары — па загадзе савецкага камісара Холадава. Без суда і следства...

сабакі». Пархімчук знік яшчэ да вайны, Ткачука забілі і закапалі проста каля хаты, Яшчук знік у вайну... Я наіўна запытаўся ў Настассі Андрэеўны, чаму, калі Скірмунта павялі забіваць, ніхто з мясцовых не заступіўся за яго.

— А хто ж пойдзе? — ціха адказала 97-гадовая бабета. — Такі час быў... Брат брата прадаваў, прыходзілі аршытоўвалі. Адна жанчына сказала была: «Што вы робіце?!» А ёй у адказ: «Зарэз і з табоі такое будзе!».

«Абышоў з абразом пажар — і агонь знік...»

Гродзенскі гісторык, доктар навук, прафесар Алякс СМАЛЯНЧУК даўно цікавіцца асобай Рамана Скірмунта. Яшчэ ў 2000 годзе спадар Аляксэ ўзначальваў экспедыцыю ў Парэчча, каб сабраць звесткі пра гэту выбітную асобу.

— Рамана Скірмунта настолькі любілі мясцовыя жыхары, што нават прыпісвалі яму амаль чарадзейныя здольнасці, — кажа Алякс Смялянчук. — Са слоў мясцовых старажылаў мы запісалі апавед, як у Чамьрыне гарэла хата, але паклікалі Скірмунта — ён з абразом абышоў пажар — і агонь знік. Другі раз Скірмунт гэтак жа спосабам «патушыў» поле, дзе занялося жытца...

Ад Настассі Вакулчыч, з якой я толькі што размаўляў, і Алякс Смялянчук запісаў у 2000 годзе і такі эпізод. У верасні 1939-га парэчкія мужыкі пачыталі здалёк цягнік — і падумалі, што гэта бальшавікі. Схапілі чырвонае і кінуліся сустраць. Аднак гэта быў польскі цягнік. Афіцэр загадаў расстраляць «здраднікаў».

Але Скірмунт, які паспеў прыбегчы, не пагдзіўся стаць перад афіцэрам на калені і прасіць: «Гэта мае людзі, яны гэтага не рабілі». Можна ўявіць, чого гэта каштавала 70-гадо-

Сямейная пахавальня Скірмунтаў у вёсцы Моладава.

ваму беларускаму шляхцічу.

Скірмунты пакінулі вялікі след у гісторыі Беларусі, у гісторыі Палесся. Наманганамі трох палемічных палескіх уладаньні Скірмунтаў сталі адным з буйных прамысловых цэнтраў Беларусі. Спачатку — яшчэ ў 1836 годзе — была заснаваная суконная фабрыка, прадукцыя якой неаднаразова атрымлівала ўзнагароды на міжнародных выставах. У 1860 годзе пачаў дзейнічаць цукровы завод. У 1861-м Аляксандр Скірмунт вынайшаў снарад для выпарвання цукру (першы беларускі патэнт. — Аўт.), прыцыпам якое карыстаюцца і па сённяшні дзень. Пазней быў заснаваны бонравы, крухмальны завод, наладжаная вытворчасць леу... Скірмунты ўтварылі ў Парэччы шпіталь на 12 месцаў, будавалі дамы для рабочых...

Раман Скірмунт, апроч гэтага, заявіў пра сябе як палітык — у 1918 годзе ўзначаліў урад створанай Беларускай Народнай Рэспублікі, жадаў незалежнасці наашай Бацькаўшчыне. Разам з князем Альбрэхтам Радзівілам нават паехаў у Нямеччыну і Швейцарыю як амбасадар БНР — прасіць крэдыты для маладой дзяржавы. Калі БНР спыніла існаванне, Скірмунт вярнуўся ў Парэчча і зноў заняўся вытворчасцю.

Незалежная Беларусь, пра якую так марыў Раман Скірмунт, памятае і шамае свайго патрыяты. У 1922 годзе магіла Скірмунта ў ягоным парку (там пана перапахавалі мясцовыя жыхары) была адноўленая. Імя Рамана Скірмунта назаўжды ўпісана ў лепціні Беларускайшчыны.

Але старыя жыхары Парэчча, якія памятаюць Рамана Скірмунта, і цяпер, згадваючы жудасную расправу з ім, не здольныя хаваць слёзы.

Глеб ЛАБАДЗЕНКА. Фота аўтара і з архіва.

КАМЕНТАР СТАРШЫНІ СЕЛЬСАВЕТА «ЗАЎСЁДЫ ТАКІЯ ЛЮДЗІ ЗНОЙДУЦА...»

Старшыня Парэчскага сельсавета Міхаіл ВІРКОУСКІ — даўні падпісчык «Звядзі». Пахваліўся нават, што аднойчы праз нашу газету згоняя сям'я выйграла халадзільнік!.. Асобай Рамана Скірмунта ён цікавіцца даўно.

— Колькі жыў тут, не чуў ад нашых людзей пра яго дзірнага слова, — кажа Міхаіл Андрэевіч. — Старыя людзі згадваюць, што калі хто жаніўся, дык Скірмунт яямлі маладым даваў. Кажучы, алекаваўся людзьмі, дапамагаў па-ўсакму. Я яшчэ паспеў запісаць успаміны Тэрэзы Асіокінай, яна ўжо не жыве. Яе бацька, Вячаслаў Іосіфавіч Ягада, сабіста пераносіў цела Скірмунта з месца забойства ў сямейны парк ля маентка і хаваў. Рызыкаваў — за гэта самога забіць маглі. Тэрэза Уладзіміраўна згадала, што вясюлючы па-сапраўднаму плакалі, калі забілі Рамана Скірмунта. Яму ж на той момант быў 71 год... Сёння ў нас няма нашчадкаў тэ забойцаў ці людзей з такім прызвічам. Яны жылі не па-людску і памерлі страшнай смерцю — я чуў таго меркаванне ад людзей. Вядома, гэта ганьба, што такога чалавека, як Раман Скірмунт, забілі самі ж мясцовыя. Але, ведаеце, такія вырэдкі заўжды знойдуцца...

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА

Кампенсацыя пчалаводу будзе. Пасля пацвярджэння гібелі пчол менавіта ад «Тарнада»

Рэха публікацыі

Унумары «Звядзі» ад 12 верасня пад рубрыкай «Гарачы тэлефон» быў змешчаны матэрыял «Дч чач пацярпелі чалагы вясюцка? Адрэзак на гэтае пытанне дапомагаць спецыялісты». Як ужо вынікае з загалова, публікацыя была прысвечана скарге пчаляра з вёскі Чарнічна Капыльскага раёна Аляксандра Паўлавіча Лычкоўскага адносна гібелі яго пчол і нашай спробе разабрацца ў гэтай сітуацыі. Кортка нагадаем, што заныкуў усю вьну за здарэнне, што адпачыць з яго пасекі на 30 вуллія ў самым пачатку верасня, усклаў на мясцовае сельскагаспадарчае падпрямейства «Старыца-агра», якое праводзіла апрацоўку поля побач з вулліямі прапаратам ад пустацеля «Тарнада».

Аляксандр Паўлавіч сьведраджаў, што яго пра муючыю абдычка «хімічнаю атаку» загадаў не папярэдзі, у выніку чаго ўпалі а пацярпелі пчолы. Заныкн паспрабаваў дабіцца ад кіраўніцтва гаспадарка кампенсацыя за атрымуну шкоду, паскардзіўся ў райвыканкам, у пракуратуру, аднак усё атрымалася не так адназначна. У прыватнасці, была створана камісія, якая

